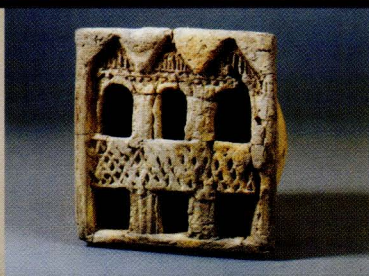


Muzeum Podlaskie w Białymstoku

**DZIEDZICTWO ARCHEOLOGICZNE
PODLASIA I GRODZIĘSZCZYZNY**

**АРХЕАЛАГІЧНАЯ СПАДЧЫНА
ПАДЛЯШША І ГРОДЗЕНШЧЫНЫ**



Białystok 2006

**DZIEDZICTWO ARCHEOLOGICZNE
PODLASIA I GRODZIENSZCZYZNY**

**АРХЕАЛАГІЧНАЯ СПАДЧЫНА
ПАДЛЯШША І ГРОДЗЕНШЧЫНЫ**

Errata - Katalog „Dziedzictwo archeologiczne Podlasia i Grodzieńszczyzny”

strona	kolumna	wiersz	jest	winno być
6	1	2 od góry	północno wschodniej	północno-wschodniej
6	2	4 od góry	datowane	datowanych
6	2	21 od góry	z VIII-VI i VI-VII w.	z V-VI i VI-VII w.
6	2	18 od dołu	zarubienieckiej	zarubinieckiej
7	1	10 od dołu	muzealnych jak i współpracujących	muzealnych jak i współpracujących
7	1	13 od dołu	Tykocina i osady w Gródku i Sidrze	Tykocina i osady w Gródku i Sidrze
44			La Ten culture (fot. 2)	La Ten period
45			La Ten culture (tłum. ang.)	La Ten period
84			IX-X w. (tłum. ang.)	XII-XIII w. (tłum. ang.)
85			XII-XIII w. (tłum. ang.)	IX-XI w. (tłum. ang.)
90			La Tene cultur (tłum. ang.)	La Tene period

Muzeum Podlaskie w Białymstoku

**DZIEDZICTWO ARCHEOLOGICZNE
PODLASIA I GRODZIENSZCZYZNY**

**АРХЕАЛАГІЧНАЯ СПАДЧЫНА
ПАДЛЯШША І ГРОДЗЕНШЧЫНЫ**

Białystok 2006

Teksty:

KRYSTYNA BIEŃKOWSKA

NATALLIA KIZIUKIEWICZ

Tłumaczenie na język białoruski:

NATALLIA KIZIUKIEWICZ

Tłumaczenie na język angielski:

KAROLINA RADŁOWSKA

Projekt okładki:

IWONA BOROWIK

Zdjęcia:

NATALLIA KIZIUKIEWICZ

PIOTR MĘCIK

Skład:

ADAM MUCHARSKI



902 857

ISBN 978-83-87026-67-7

Druk:

ZAKŁAD POLIGRAFICZNY A. SOCHOR

15-553 BIAŁYSTOK, UL. ŁOSIA 8

DL 168/2006/D

„Poszukiwania archeologiczne (nad Biebrzą) zaczęliśmy na piaskach pod Osówcem, gdzie odkryliśmy wprędce liczne zabytki krzemienne i ceramiczne po przedhistorycznych mieszkańcach tej miejscowości.(...) Naprzeciw południowego krańca pięknie położonej wśród gajów wioseczki zwanej Pyszki, napotkałem na prawym brzegu (Niemna) pierwsze w naszej podróży ślady przedhistorycznego pobytu człowieka. (...)” (Zygmunt Gloger, Dolinami rzek...)

Tak postać Zygmunta Glogera, znamienitego badacza przeszłości, łączy pierwiastki podlasko-grodzieńskie. Uprawiana przez niego archeologia dziś wydać się może archaiczna. Czasem trąciła przygodą, lecz jednocześnie zaskakiwała interdyscyplinarnym podejściem. Ujmowała w jeden opis elementy etnografii, historii i pradziejów. Efektem poszukiwań terenowych jeżewskiego uczonego była wspaniała kolekcja pamiątek przeszłości. U jej powstania nie leżała wyłącznie sama chęć posiadania. Zygmunt Gloger traktował swój zbiór jako warsztat naukowy. Służył mu on przy pisaniu „Encyklopedii staropolskiej”, „Geografii historycznej” czy „Budownictwa drzewnianego”.

Po zakończeniu I wojny światowej, gdy już zabrakło Glogera, w Grodnie pojawił się kontynuator jego dzieła - Józef Jodkowski. Zakres zainteresowań tego badacza pozwala na takie porównanie. Lecz bezpośredni związek z glogerowskimi działaniami stanowiło ponownie kolekcjonerstwo. Prowadzone było inaczej, bo w muzeum, które Jodkowski założył. W okresie międzywojennym muzeum grodzieńskie wypracowało sobie pod jego kierownictwem zasłużoną renomę. Kolekcja zabytków archeologicznych pretendowała do miana jednej z ciekawszych w ówczesnej Polsce.

II wojna światowa stała się kolejną cezurą czasową w historii uprawiania archeologii i muzealnictwa. Po jej zakończeniu, w Grodnie, nie było sprzyjającego klimatu do kultywowania dzieła rozpoczętego przez Jodkowskie-

go. Jednocześnie w 1949 roku w Białymstoku powstało Muzeum Regionalne, które od 1956 roku rozpoczęło prowadzenie systematycznych badań archeologicznych i budowę kolekcji zabytków mówiących o pradziejach. Główną rolę w tej pracy odegrali Danuta i Jan Jaskanisowie. To im przyszło kontynuować dzieło wielkich poprzedników. Dziś nie podlega to żadnym wątpliwościom, że właśnie ci badacze stworzyli w Białymstoku od podstaw pierwszy ośrodek archeologiczny. Po przez 50 lat swojej działalności okrzepł on, zebrał ogromne doświadczenie badawcze i stworzył jedną z najważniejszych kolekcji muzealnych. Dzięki niej można prowadzić wielotkowe badania nad dziejami naszego regionu.

Świętując jubileusz Działu Archeologii, Muzeum Podlaskie w Białymstoku zaprosiło do współpracy państwowe Muzeum Archeologiczne - Historyczne w Grodnie. To wymowny fakt, będący wskazaniem na ciągłość badań archeologicznych pomimo wojen i nowych granic państwowych. Jednocześnie akcentuje on poczucie wspólnej tożsamości dziejowej. Archeolodzy z obydwu naszych Muzeów wypełniają tym samym nakaz Zygmunta Glogera, że „swoje rzeczy znać to obowiązek”.

Andrzej Lechowski
Dyrektor Muzeum Podlaskiego w Białymstoku

Przełomowym wydarzeniem w dziejach Białegostoku i ziem północno wschodniej Polski było powołanie do życia w 1949 roku pierwszego w historii tego miasta Muzeum. Początkowo miało ono status placówki społecznej ale już w 1952 r. zostało upaństwowione.

W pierwszych latach istnienia gromadziło w nim głównie zabytki kultury ludowej i przedmioty związane z historią miasta pozyskiwane w trakcie jego powojennej odbudowy.

W 1955 roku w Urzędzie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków utworzono stanowisko inspektora d/s zabytków archeologicznych /funkcję Konserwatora Zabytków Archeologicznych powierzono wówczas mgr Janowi Jaskanisowi który pełnił ją do 1975 r./ Od 1965 do połowy 1999 roku siedzibą KZA było Muzeum. Po tym okresie konserwatorstwo archeologiczne ponownie zostało włączone w struktury Urzędu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W 1956 r. w Muzeum, wówczas jeszcze Regionalnym, zostaje utworzony Dział Archeologii, a funkcję kierownika obejmuje mgr Danuta Jaskanis. Kieruje ona działem przez 25 lat, przez wiele lat będąc też jego jedynym pracownikiem merytorycznym.

Zgromadzone w muzeum zabytki archeologiczne to efekt wspólnego działania głównie Muzeum i służb konserwatorskich. W ciągu 50 lat istnienia do zbiorów Działu Archeologii pozyskano około 20 000 zabytków o walorach ekspozycyjnych, z czego 55% stanowią wyroby ze szkła (głównie paciorki), 20,3% - metale, 15,6 % - narzędzia kamienne i krzemienne, 7,5 % - ceramika, 1% - wyroby z kości i rogu i 0,6 % - przedmioty bursztynowe.

Pod pierwszą pozycją w Księdze Inwentarzowej muzealiów archeologicznych wpisano grot żelazny znaleziony na grodzisku wczesnośredniowiecznym we Wnorach Wypychach, pow. Wysoko Mazowiecki. Został on przekazany do zbiorów przez wielce zasłużonego dla archeologii Podlasia Jerzego Antoniewicza. Dary (ok. 0,5% zbiorów) stanowiły początek całej późniejszej kolekcji a wśród darczyńców należy wymienić m. in.: Władysława Litwińczuka z Suraża, Ryszarda Żukowskiego z Popław, gm. Brańsk czy Eugeniusza Sokołowskiego z Hamulki,

gm. Dąbrowa Białostocka. Dzięki nim do zbioru Muzeum trafiło wiele cennych eksponatów m. in. kościany sztylet i harpun, skarb ozdób brązowych datowane na wczesną epokę żelaza czy wyorywane na polach toporki kamienne. Zabytki te stanowiły początek zbiorów wyrobów kamiennych i krzemienianych sukcesywnie uzupełnianych zarówno przez innych darczyńców, a także przez prowadzone w latach 60-ych i 70-ych badania wykopaliskowe m.in.: w Matłaku gm. Bakalarzewo, Grądach Wonięcko gm. Wizna czy w Staczach, gm. Rajgród

Od 1957 r. Muzeum uczestniczyło w badaniach wykopaliskowych prowadzonych przez KZA początkowo w Jasionowej Dolinie gm. Janów - na cmentarzysku kurhanowym z IV-poł.V w., a w latach następnych - cmentarzyska z III-V w. n. e w Osowej gm. Suwałki.

Samodzielne badania Muzeum rozpoczęło w 1961 r. od prac ratowniczych na cmentarzysku kurhanowym z VIII - VI i VI-VII w. w Krzywólce gm. Suwałki. Udział w tych badaniach zaowocował stworzeniem niezmiennie cennej kolekcji zabytków kultury bałtyjskiej pochodzącej z okresu wpływów rzymskich i wędrówek ludów. Badane na terenach nadbużańskich cmentarzyska w Cecelach, Krupicach w gm. Siemiatycze i Arbasach gm. Drohiczyń dostarczyły Muzeum dużej ilości ceramiki i przedmiotów codziennego użytku charakterystycznego dla ludności kultury przeworskiej i zarubienieckiej. Niezmiennie cenną kolekcję z tego okresu stanowią także zabytki kultury wielbarskiej pochodzące z występujących na terenie Podlasia kurhanów typu rostołckiego, m. nn. naczynia szklane, niecki drewniane czy trumna kładowa.

Od 1962 r. Muzeum zaangażowało się w wieloletnie /trwające 9 sezonów/ badania wykopaliskowe kasztelańskiego zespołu osadniczego w Świecku Strumianach gm. Czyżew

W jego skład wchodziło: grodzisko, cmentarzysko i dwie osady. Jest to jak dotąd najlepiej przebadany wczesnośredniowieczny zespół osadniczy wschodniego Mazowsza. Ozdoby oraz przedmioty codziennego użytku pochodzące z owych badań stanowią główny trzon zbiorów wczesnośredniowiecznych naszego Muzeum. Kolekcję uzupełnia bogaty zestaw da-

rów grobowych z połowy XI w. z cmentarzyska w Daniłowie Małym, gm. Łapy i z cmentarzysk XII-XIII w. z: Suraża, Drohiczyna, Czarnej Wielkiej, gm. Grodzisk czy Klepacz i Narojek gm. Drohiczyn.

Najmłodszą kolekcję stanowi okazały zbiór artefaktów z okresu średniowiecza i czasów nowożytnych. Zaczęto ją tworzyć w ostatnim ćwierćwieczu XX wieku i jest ona efektem badań prowadzonych w miastach historycznych Podlasia m.in.: Białegostoku, Bielska Podlaskiego, Drohiczyna, Suraża, Tykocina i osad w Gródku i Sidrze.

Zgromadzone w Muzeum zbiory archeologiczne to efekt 50 letniej pracy archeologów tak muzealnych jak i współpracujących z placówką. 90,5% zabytków pochodzi z badań wykopaliskowych prowadzonych lub organizowanych przez białostockie placówki archeologiczne.

W katalogu prezentujemy najcenniejsze zabytki będące w naszych zbiorach z poszczególnych okresów dziejowych, które są świadectwem bogatej historii tych ziem, świadectwem przenikania kultur, a naszym wspólnym dziedzictwem narodowym.

Пераломнай падзеяй у гісторыі Беларастоку і земляў паўночна-усходняй Польшчы было стварэнне ў 1949 годзе першага ў гісторыі гэтага горада Музея. Першапачаткова Музей меў статус грамадскай арганізацыі, але ўжо ў 1952 г. стаў дзяржаўным.

У першыя гады яго існавання збіраліся асноўным чынам прадметы народнай культуры і экспанаты, звязаныя з гісторыяй горада, якія знаходзілі пад час пасляваеннай яго адбудовы.

У 1955 годзе ва ўпраўленні Ваяводскага Захавальніка Помнікаў была створана пасада інспектара па справах археалагічных помнікаў (функцыі Захавальніка Археалагічных Помнікаў былі даручаны магістру Яну Ясканісу, які выконваў іх да 1975 года). З 1965 да сярэдзіны 1999 года сядзібай Захавальніка Археалагічных Помнікаў быў музей. У пазнейшы час археалагічнае захавальніцтва было нанова ўключана ў структуру Упраўлення Ваяводскага Захавальніка Помнікаў.

У 1956 г. у Музеі, тады яшчэ Рэгіянальным, быў створаны аддзел археалогіі, а функцыі загадчыка аддзела выконвала Данута Ясканіс. Яна кіравала аддзелам на працягу 25 гадоў, шмат гадоў будучы яго адзіным супрацоўнікам.

Сабраныя ў музеі археалагічныя знаходкі – гэта вынік супольнай дзейнасці Музея і службаў захавання. На працягу 50 гадоў існавання ў калекцыі Аддзела Археалогіі было сабрана каля 20 тысяч прадметаў, якія мелі экспазіцыйны характар. З іх 55% складаюць вырабы са шкла (галоўным чынам пацеркі), 20,3% - метал, 15,6% - каменныя і крамянёвыя прылады, 7,5% - кераміка, 1% - вырабы з косці і рогу, 0,6% - прадметы з бурштыну.

Пад першым нумарам у Інвентарнай Кнізе археалагічных экспанатаў запісаны жалезны наканечнік стралы, знойдзены на раннесярэднявечным гарадзішчы ў Внорах Выпыхах, павет Высока-Мазавецкі. Ён быў перададзены ў калекцыю вельмі заслужаным даследчыкам археалогіі Падляшша Е. Антаневічам. Падарункі (каля 0,5% збора) складалі пачатак усёй

пазнейшай калекцыі, а сярод дарыцеляў трэба згадаць Уладыслава Літвінчука з Суража, Рышарда Жукоўскага з Паплаў, гміна Браньск ці Яўгена Сакалоўскага з Гамулкі, гміна Дамброва Беларастокая. Дзякуючы ім у зборы музея патрапіла шмат каштоўных экспанатаў, між іншым касцяны нож і гарпун, скарб бронзавых упрыгажэнняў, датаваных раннім жалезным векам, або выгараныя на палях каменныя сякеркі. Гэтыя забыткі складалі зачаток збораў каменных і крамянёвых вырабаў, якія пасляхова папаўняліся як іншымі дарыцелямі, так і дзякуючы праведзеным ў 60-х і 70-х гадах археалагічнымі раскопкам, між іншым у Матлаку гміна Бакалажава, Градах Ванецка гміна Візна ці ў Стачах гміна Райгарад.

З 1957 г. Музей удзельнічаў у археалагічных раскопках, якія праводзіліся Захавальнікам Археалагічных Помнікаў спачатку ў Ясенавай Даліне гміна Янаў - на курганным могільніку з IV - сяр. V ст., а ў пазнейшых гадах – могільніка III- V ст. н.э. у Асеравай гміна Сувалкі.

Самастойныя раскопкі Музей пачаў у 1961 г. з ратаўнічых працаў на курганным могільніку VIII-VIII і VI-VII ст. у Крывульцы гміна Сувалкі. Удзел у гэтых раскопках даў магчымасць стварыць надзвычай каштоўную калекцыю помнікаў балцкай культуры, якія паходзяць з часу рымскіх уплываў і перасялення народаў. Даследавання на надбужскіх землях могільнікі ў Цэцэлях, Крупіцах гміна Семятычы і Арбасах гміна Драгічын прынеслі Музею вялікую колькасць керамікі і прадметаў штодзённага ўжытку, характэрных для людзей пшэворскай і зарубінецкай культуры. Надзвычай каштоўную калекцыю гэтага часу складаюць прадметы вельбарскай культуры, якія паходзяць з курганаў растолцкага тыпу, што сустракаюцца на тэрыторыі Падляшша, між іншым шклянны посуд, драўляныя нэцкі ці труна-калода.

З 1962 г. Музей пачаў прымаць удзел у шматгадовых (9 сезонаў) раскопках каштэлянскага комплексу ў Свецку Струмянах гміна Чыжаў. У яго склад

уваходзіла гарадзішча, могільнік і два паселішча. Да сённяшняга дня гэта найлепш даследаваны раннесярэднявечны комплекс усходняга Мазоўша. Упрыгажэнні і прадметы штодзённага ўжытку, якія паходзяць з гэтых раскопак складаюць аснову раннесярэднявечных збораў нашага музея. Калекцыю дапаўняе багаты комплекс пахавальных прадметаў I паловы XI ст. з могільніка ў Данілове Малым гміна Лапы і могільнікаў XII-XIII ст. з Суража, Драгічына, Вялікай Чарнэй гміны Градзіск ці Клепачоў і Нарок гміны Драгічын.

Наймалодшую калекцыю складае значны збор артэфактаў Сярэднявечча і Новага часу. Яе пачалі ствараць ў астатнія 25 гадоў XX стагоддзя і яна з'яўляецца вынікам даследаванняў, якія праводзяцца ў гістарычных гарадах Падляшша, між іншым: Беластока, Бельска-Падляскага, Драгічына, Суража, Тыкоціна і паселішчаў у Грудку і Сідры.

Сабраныя ў музеі археалагічныя калекцыі – гэта вынік пяцідзесяцігадовай працы як музейных археолагаў, так і тых, якія супрацоўнічалі з Музеем (90,5% экспанатаў паходзяць з археалагічных раскопак).

У каталогу прадстаўлены найбольш каштоўныя экспанаты, якія знаходзяцца ў нашых фондах, паходзяць з розных гістарычных эпох і якія з'яўляюцца сведчаннем багатай гісторыі гэтых земляў, узаемапраанікнення культур і нашай сумеснай народнай спадчынай.

A turning point in the history of Białystok and the north-east part of Poland was a creation in 1949 of the town's first museum. Initially it was run by the community but in 1952 it became nationalised. During the first years of its existence the collection mainly consisted of folk crafts and historic relics acquired after World War II during the town's reconstruction. In 1955 in The Vojevodi Heritage Office (Urząd Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków) a position of inspector of archaeological relics was established (The duties of the Conservator of Archaeological Relics were entrusted to Jan Jaskanis who fulfilled that position until 1975). From 1965 until mid 1999 the office of The Vojevodi Heritage Office was in the Museum. After that preservation of archaeological relics was incorporated again into Vojevodi Heritage Office.

In 1956 Department of Archaeology was formed in the museum (which at that time was regional) under the leadership of Danuta Jaskanis. She was leading the Department for 25 years and during most of that time she was the only scientific employee. The collection of archaeological relics is the result of work of both the Museum and conservatory services. During 50 years of existence the Department of Archaeology acquired around 20 000 exhibits to its collection of which 55% are glass artefacts (mainly beads), 20,3% - metal goods, 15,6% stone and flint tools, 7,5% pottery, 1% bone and horn ware and 0,6% amber ornaments.

The first entry in the inventory book of archaeological exhibits was an iron arrowhead discovered in the early medieval hill ford in Wnory Wypychy of the Wysokie Mazowieckie district.

It was donated by Jerzy Antonowicz who was passionate about archaeology. Donated items (around 0,5% exhibits) determined the beginning of the present collection and the donors included were: Władysław Litwinczuk from Suraz, Ryszard Zukowski from Popławy (Bransk commune), and Eugeniusz Sokolowski from Hamulka (Dąbrowa Białostocka commune). Thanks to them the Museum was enriched by many precious exhibits like a bone dagger and harpoon, treasures of bronze

ornaments dated from the early Iron Age or ploughed up from the local fields stone hatchets.

Those relics set up the beginning of the stone and flint ware collection which was gradually expanded by donors and also as a result of excavations conducted in the 60's and 70's in the areas of Matlak (Bakalarzewo commune), Grady Woniecko (Wizna commune) or Stacze (Rajgród commune). From 1957 the Museum participated in explorations carried out by KZA, initially in Jesionowa Dolina (Janów commune) on the grave-mound from IV – V century and in the following years on the graveyard dated III – V century in Osowa (Suwałki commune). In 1961 the Museum began an independent exploration starting with salvaging excavation works on the grave-mound dated VIII – VI and VI – VII century in Krzywólka (Suwałki commune).

Involvement in those explorations initiated the beginning of a priceless collection of Baltic culture relics dated from Roman times and migration of nations. Exploration around the Bug riverside graveyards in Cecele, Krupice (Siemiatycze commune) and Arbasy (Drohiczyń commune) supplied the Museum with a substantial amount of pottery and daily use objects typical for the przeworska and зарубieniecka culture. An extremely valuable collection from that period of time are relics of wielbarska culture originating from and located on Podlasie region grave-mounds of rostolcki type, like glass ware, wooden pans or log coffin.

Since 1962 the Museum has been engaged in long-term (lasting 9 seasons) excavations of a castellan's settlement in Świeck Strumiany (Czyżew commune). The settlement consisted of a castle, graveyard and two colonies. So far this settlement has been considered as being the best explored among other early medieval settlements of east Mazowsze. Ornaments and objects used in daily life found in those explorations make an essential part of the early medieval collection in our Museum. The collection is supplemented by an opulent set of tomb gifts dated from mid XI century found on the graveyard in Daniłowo Małe (Lapy commune) and on the graveyards XII – XIII century in Suraz, Drohiczyń, Czarna Wielka (Grodzisk commune),

Klepacz and Narojek (Drohiczyn commune).

The youngest collection consists of a substantial accumulation of artefacts dated from the Middle Ages and contemporary times. The collection was set up during the last quarter of the XX century and is a result of exploration of historical cities of Podlasie like Białystok, Bielsk Podlaski, Drohiczyn, Suraz, Tykocin and settlements in Grodek and Sidr.

Collected in the Museum, archaeological exhibits (90,5% obtained by excavation) are the result of 50 years of work of Museum archaeologists and others co-operating with the Museum.

This catalogue shows a collection of the most valuable relics in the Archaeological Division of the Podlaskie Museum which is a testimony to this area's rich historic culture and also evidence of cultural blending in this area.

У г. Гродна 12 сакавіка 1920 года пры павятовым упраўленні была створана Камісія аховы помнікаў мастацтва і культуры. Сакратаром і ініцыятарам стварэння камісіі быў Ю. Ядкоўскі. Адной з галоўных задач гэтай камісіі стала стварэнне “першага на ўсходніх крэсах музея”, аднак ваенныя дзеянні 1920 г. стварылі вельмі шмат перашкодаў на гэтым шляху. Толькі 13 чэрвеня 1922 г. на пасяджэнні камісіі было прызнана, што сабраныя матэрыялы даюць магчымасць адкрыць дзяржаўны музей. Урачыстае ж адкрыццё экспазіцыі Гродзенскага музея адбылося 8 снежня 1922 г. у будынку староства.

Гонар стварэння музея належыць вядомаму археолагу і мастацтвазнаўцу, ураджэнцу г. Гродна Юзафу Ядкоўскаму (20.12.1880 – 02.01.1950), які займаў пасаду кусташа–дырэктара музея да 1936 года.

Дзякуючы энергічным захадам Ю. Ядкоўскага ў жніўні 1924 года музею быў перададзены будынак Старога замка, ў якім і сёння размяшчаецца асноўная экспазіцыя Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея.

Пачатак фарміравання калекцыі археалогіі быў пакладзены яшчэ ў 1920 годзе. У яе ўвайшлі асабістыя зборы Ю. Ядкоўскага за 1907-1914 г. і зборы Камісіі апекі над помнікамі мастацтва і культуры з сакавіка 1920 па чэрвень 1922 г.

Акрамя таго, яна папаўняецца шляхам дароў ад прыватных асоб. Да найбольш цікавых набыткаў адносяцца зброя XI-XII ст. з могільніка ў Баціках Бельскага павета, які раскапаў Г. Цяцёрскі ў 1924 г.; інвентар з пахаванняў у каменных абставах з в. Курашова Бельск-Падляскага павета (1932 г.), якія былі самачынна раскапаны мясцовымі жыхарамі. Фонды музея камплектаваліся ў тым ліку дзякуючы грамадскай ініцыятыве прадстаўнікоў інтэлігенцыі горада Гродна, з якімі Ю. Ядкоўскі асабіста сябраваў. Сярод іх – заснавальнік гродзенскага заалягічнага парка Ян Каханоўскі, а таксама натураліст, стваральнік музея прыроды ў Гродна

Станіслаў Жыўна, дзякуючы якім у зборы музея трапілі знаходкі эпохі каменнага веку з тэрыторыі Беларусі, а таксама наканечнікі копій і стрэл з Паўночнай Амерыкі.

Вялікія намаганні каб “узбагаціць зборы музея здабыткамі краю” прыкладаў і сам Ю. Ядкоўскі. Сярод даследаваных ім помнікаў – Шведская гара ў Ваўкавыску (1925 г.), могільнікі ў г.п. Вялікая Бераставіца (1934 г.) і в. Мігова Гродзенскага раёна (1935 г.), “гара каралевы Боны” у Суражы (1936 г.), Замкавая гара ў Гродна (вясна 1931–1936 г.).

Безумоўна асноўную частку калекцыі склалі матэрыялы даследаванняў на Старым Замку ў Гродна, якая значна ўзбагаціліся пасля даследаванняў З. Дурчэўскага (1937-38 г.). У 1939 г. калекцыя археалогіі налічвала 11 тысяч адзінак захавання.

Вельмі інтэнсіўна папаўняецца музейны збор і ў пасляваенныя гады. У 1949 г. экспедыцыя на чале з М.М. Вароніным працягвала даследаванні Замкавай гары ў Гродна, а з 1955 г. супрацоўнікі музея пад кіраўніцтвам К.Т. Кавальскай пачынаюць праводзіць даследаванні гарадзішчаў X-XIII ст. (1955-1956 г. – гарадзішча Індура, 1960-62 г. – Турэйск).

Наступныя дзесяцігоддзі прынеслі музею шмат цікавых і навукова каштоўных калекцый з археалагічных даследаванняў помнікаў Гродзеншчыны, ад каменнага веку і да сярэднявечча, асобныя знаходкі з якіх прадстаўлены ў каталозе. Сярод іх: керамічны посуд са старажытнага г. Ваўкавыска (даследаваў Я.Г. Звяруга), жалезныя прылады працы са Слоніма (даследчык Я.Г. Звяруга), кафля з замкаў у Міры, Крэва і Лідзе (экспедыцыі на чале з А.А. Трусавым). Аднак большасць матэрыялаў выставы паходзіць з г. Гродна, даследаванні якога працягваліся ў 1971 г. (Я.Г. Звяруга), у 1985-88 г. (А.А. Трусаў, М.А. Ткачоў, А.К. Краўцэвіч).

У выніку даследаванняў калекцыя археалогіі Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея сёння

налічвае 31351 адзінку захоўвання. Гэтыя матэрыялы складаюць неацэнную спадчыну, акая апавядае аб матэрыяльнай культуры Беларускага Панямоння і з'яўляецца вельмі каштоўнай крыніцай па гісторыі Беларусі.

Niezmiernie istotnym momentem w dziejach muzealnictwa grodzieńskiego było powołanie przy Urzędzie Powiatowym w Grodnie dnia 12 marca 1920 r. Komisji Opieki nad Zabytkami Sztuki i Kultury. Inicjatorem jej powstania i sekretarzem był grodnianin - Józef Jodkowski (20.12.1880-02.01.1950).

Jednym z głównych zadań tej Komisji było utworzenie „pierwszegotakreślenia wschodnich muzeum”. Inicjatywę tę zahamowały jednak działania wojenne 1920 r. Do sprawy wrócono 13 czerwca 1922 r., kiedy to na posiedzeniu Komisji stwierdzono iż zgromadzone zbiory umożliwiają już otwarcie muzeum państwowego. Honor jego zorganizowania powierzono znakomitemu archeologowi, znawcy sztuki – J. Jodkowskiemu, który do 1936 r. był dyrektorem tej placówki pełniąc jednocześnie funkcję kustosa zbiorów. Uroczyste otwarcie ekspozycji muzealnej odbyło się 8 grudnia 1922 r. w gmachu Starostwa. Dzięki energicznym zabiegom J. Jodkowskiego w sierpniu 1924 r. muzeum na swoją siedzibę otrzymało Stary Zamek, w którym i dziś mieści się główna ekspozycja Grodzieńskiego Państwowego Historyczno-Archeologicznego Muzeum.

Gromadzenie zabytków archeologicznych rozpoczęło w 1920 r. W skład pierwszej grupy weszły prywatne zbiory J. Jodkowskiego z lat 1907-1914 oraz Komisji Opieki nad Zabytkami Sztuki i Kultury gromadzone od marca 1920 r. do czerwca 1922 r. W latach 20 – tych kolekcja archeologiczna zwiększała się dzięki licznym darom od osób prywatnych. Do najbardziej interesujących darów należy zbroja z XI – XII w. z cmentarzyska w Bacikach, pow. Siemiatycze, (które rozkopał hrabia H. Ciecierski w 1924 r) oraz inwentarz grobowy z cmentarzyska wczesnośredniowiecznego ze wsi Kuraszewo pow. Hajnówka (rozkopywanego przez miejscową ludność w 1932). Zbiory muzeum powiększały się także dzięki obywatelskiej inicjatywie przedstawicieli inteligencji Grodna z którymi J. Jodkowski był zaprzyjaźniony. Do grupy tej należeli m.in.: Jan Kochanowski, który stworzył grodzieński park zoologiczny a także przyrodnik (twórca zbiorów przyrodniczych w Grodnie) - Stanisław Żywno, dzięki któremu do zbiorów trafiały nie tylko zabytki

prahistoryczne z terenu Białorusi ale także groty oszczepów i strzał z Ameryki Północnej.

Wiele wysiłku wkładał J. Jodkowski by wzbogacić zbiory muzeum zabytkami krajowymi. Prowadził badania wykopaliskowe na grodzisku „Góra Szwedzka” w Wołkowysku (1925 r.), cmentarzyskach: w Brzostowicy Wielkiej (1934 r.), we wsi Migowo, rejon Grodzieński (1935 r.), w 1936 r. na grodzisku – „Góra Królowej Bony” w Suraziu, a od wiosny 1931 – 1936 r. na Górze Zamkowej w Grodnie.

Niewątpliwie podstawę kolekcji archeologicznej stanowią zabytki pochodzące z badań wykopaliskowych wokół Starego Zamku, które znacznie wzbogaciły badania Z. Durczewskiego z lat 1937-38. W 1939 r. Muzeum posiadało 11 tysięcy zabytków archeologicznych.

Po II-iej wojnie światowej zasoby muzealne systematycznie się powiększały. W 1949 r. ekspedycja na czele z N. N. Woroninym kontynuowała badania na Górze Zamkowej w Grodnie, a od roku 1955 pracownicy muzeum pod kierunkiem K.T. Kowalskiej rozpoczęli badania grodzisk z X-XIII w. (1955-56 r.-Indura, 1960-62 r.-Turejsk). Następne dziesięciolecia przyniosły muzeum dużo ciekawych i naukowo cennych kolekcji z badań archeologicznych obiektów zabytkowych Grodzieńszczyzny o zróżnicowanej chronologii od pradziejów po średniowiecze. Najważniejsze zabytki z tych badań prezentowane są w katalogu. Wśród nich: naczynia gliniane z miasta Wołkowyska (badania J.G.Zwiarugi), narzędzia żelazne ze Słonima (badania J.G.Zwiarugi), kafle z zamków w Mirze, Krzewie i Lidzie (badania ekspedycji na czele z A.A.Trusawym). Większość zabytków pochodzi jednak z badań Grodna, które były kontynuowane w latach 1971 r. (J. G. Zwiaruga), 1985-88 r. (A. A. Trusau, M. A. Tkaczau, A. K. Kraucewicz).

W wyniku tych prac zbiory archeologiczne Grodzieńskiego Państwowego Historyczno – Archeologicznego Muzeum liczą teraz 31351 eksponatów i są nieocenioną spuścizną, która opowiada o dziedzictwie kulturowym Białoruskiego Poniemia i bardzo cennym źródłem do poznania historii Białorusi.

The foundation of the Committee of Care Over Relics of Art and Culture (Камісія аховы помнікаў мастацтва і культуры) at District Office in Grodno on 12th of March 1920 was the crucial event for the history of the museums in Grodno. Its initiator and the secretary became Jozef Jodkowski from Grodno (20.12.1880 – 02.01.1950).

One of the main task of the Committee was the creation of the “first museum in eastern border lands”. Those attempts were stopped by war in 1920, and started again during the Committee’s session on 13th of June 1922, when decision about opening national museum was undertaken. This honorable task was given to J. Jodkowski the famous archeologist and expert in arts, who became the manager and the curator of the museum and until 1936. The ceremony of the museum’ exposition opening took place on 8th of December 1922 in the starostwo’s building. Thanks to J. Jodkowski the Museum got a new seat in the Old Castle on August 1924. Nowadays this is the place of main exposition in the National Historical and Archeological Museum in Grodno.

Gathering of the archeological relics began in 1920. The first group of relics consisted of Jodkowski’s private collection from 1907-1914 and relics of the Committee of Care Over Relics of Art and Culture gathered from March 1920 to June 1922. The collection enlarged thanks to private donors in 20s. The most interesting donation were: the armor found at the grave-mound in Bocki (Siemiatycze district) by count H. Ciecierski in 1924; and the tomb inventory found at early medieval grave-mound in Kuraszewo village (Hajnowka district) by local inhabitants.

The Museum’s Collection was enriched thanks to representatives of intelligence (J. Jodkowski’s friends) from Grodno, like: Jan Kochanowski (the founder of the city ZOO in Grodno), Stanislaw Zywno (a naturalist – the creator of natural gatherings in Grodno; he enlarged collection by pre-historical relics from Belarusian territory and also arrowheads and spearheads from Northern America). Jodkowski put also great effort in enlargement of the museum’ collection by relics from Be-

larus. He led excavations at “Swedish Hill” ford in Wolkowysk in 1925; at grave-mounds in Brzostowica Wielka (1934), in Migowo village, in Grodno region (1935); at “Queen Bona’s” hill ford in Suraz (1936), at Castle Mountain in Grodno (spring 1931 – 1936).

Doubtless, basis of archeological collection are relics found at excavations around The Old Castle. Thanks to them Z. Durczewski was able to enrich his studies (1937-1938).

In 1939 the Museum kept 11’000 of archeological relics. After World War II museum’s collection was systematically enlarged.

In 1949 the expedition led by N. N. Woronin continued researches at Castle Mountain in Grodno. Starting from 1955 employees of the Museum led by K. T. Kowalska begun researches of hill fords from X – XIII century (1955 – 1956 Indura; 1960 – 1962 Turejsk).

The following decades brought to the Museum many interesting and valuable collections coming from excavations in Grodno region (relics dated from pre-history until Middle Ages). The most important relics are presented at the exhibition “Archeological Heritage of Podlasie and Grodno territory” (pottery from Wolkowysk – J. G. Zwiaruga’s researches; iron tools from Slonim – J. G. Zwiaruga’s researches; tiles from castles in Mira, in Krzewa and in Lida – expedition led by A. A. Trusau). Most of relics comes from researches run in Grodno which were continued in 1971 (J. G. Zwiaruga), 1985-1988 (A. A. Trusau, M. A. Tkaczau, A. K. Kraucewicz).

As a result of all those researches archeological collection of the National Historical and Archeological Museum in Grodno consists of 31’351 exhibits, and is invaluable for the heritage of the Poniemno region as well as a best source of knowledge about history of Belarus.



Toporki kamienne; neolit
Сякеркі каменныя; неаліт
The stone hatchets; the Neolithic
Bielsk Podlaski (Бельск Падляшскі) MB/A/2341; 5654
Szpakowo (Шпакова), row. Mońki MB/A/131; 568
Przystawka (Прыстаўка), row. Sokółka MB/A/2353; 5665





Toporek kamienny; neolit
 Сякерка каменная; неоліт
 The stone hatchet; the Neolithic
 Bielsk Podlaski (Бельск Падляшскі) MB/A/2341; 5654



Toporek kamienny; neolit
 Сякерка каменная; неоліт
 The stone hatchet; the Neolithic
 Boguszewo (Багушэва), pow. Mońki MB/A/76; 135



Siekierka krzemienna; neolit
 Сякерка крамянёвая; неаліт
 The flint axe; the Neolithic
 Jałówka (Ялуўка), pow. Sokółka MB/A/27; 100



Siekierka krzemienna, neolit
 Сякерка крамянёвая; неаліт
 The flint axe; the Neolithic
 Torczykały (Тапчыкалы), pow. Bielsk Podlaski
 MB/A/374; 2919



Grociki krzemienne; neolit
 Наканечнікі стрэл крамянёвыя; неаліт
 The flint arrowheads; the Neolithic
 Suraż (Сураж), pow. Białystok MB/A/ 65; 118-119



Siekierka krzemienna; neolit
 Сякерка крамянёвая; неаліт
 The flint axe; the Neolithic
 Dziarnowizna (Дзернавізна), pow. Białystok MB/A/291; 2477



Narzedzia krzemienne; neolit
 Крамянёвыя прылады працы; неаліт
 Flint tools; the Neolithic
 Suraż (Сураж), pow. Białystok MB/A/65; 119
 66; 120-124



Topór bazaltowy; epoka brązu
 Сякера базальтавая; бронзавы век
 The basalt hatchet; the Bronze Ages
 Niemyje (Немые), pow. Bielsk Podlaski
 MB/A/278; 2456



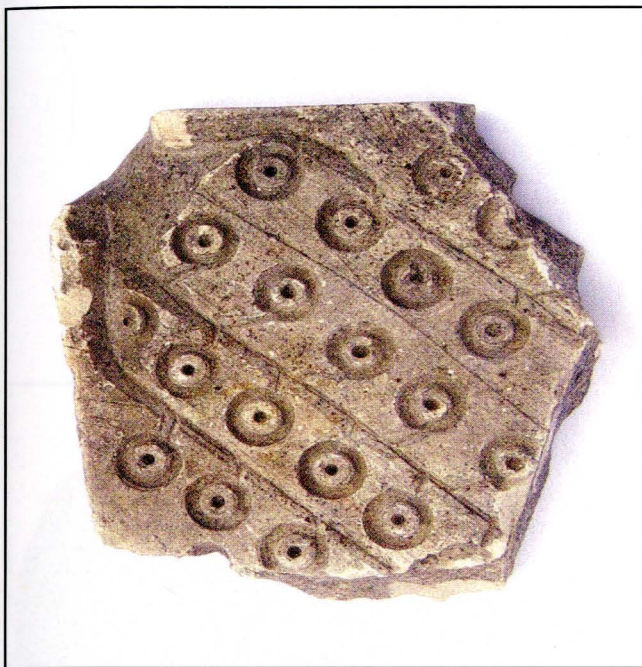
Grot krzemienny; epoka brązu
 Наканечник стралы крамянёвы; бронзавы век
 The flint arrowhead; the Bronze Ages
 Juchnowiec (Юхнавец), pow. Białystok MB/A/164; 228



Osełka kamienna; wczesne średniowiecze
 Тачыльны брусок; ранняе сярэднявечча
 The whetstone; the Early Middle Ages
 Bielsk Podlaski (Бельск Падляшскі) MB/A/616; 4809



Foremka odlewnicza, kamień; wczesne średniowiecze
Ліцейная форма, камень; раннее сярэднявечча
The mould, stone; the Early Middle Ages
Haćki (Хацькі), pow. Bielsk Podlaski MB/A/283; 2465



Kamienna foremka odlewnicza; XII w.
Каменная ліцейная форма; XII ст.
The stone mould; XII c.
Grodno GPHAM KP 2556



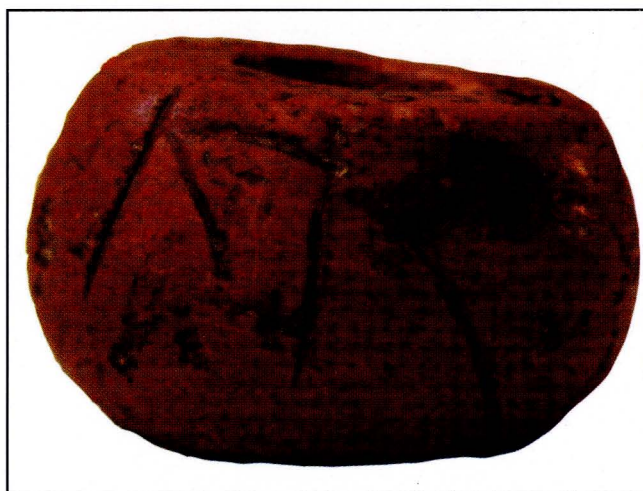
Kamienna foremka odlewnicza; XII-XIII w.
Каменная ліцейная форма; XII-XIII ст.
The stone mould; XII-XIII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 5164



Kamienna foremka odlewnicza; XII-XIII w.
Каменная ліцейная форма; XII-XIII ст.
The stone mould; XII-XIII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 488



Kamienna foremka odlewnicza; fragment; XII-XIII w.
Каменная литейная форма; фрагмент; XII-XIII ст.
The stone mould; part; XII-XIII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 693/1



Przęślik kamienny; XII w.
Праселка каменная; XII ст.
The stone spindle whorl; XII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 3596



Ciężarek kamienny; XII-XIV (?) w.
Грузіла каменная; XII-XIV (?) ст.
The stone weight; XII-XIV (?) c.
Сураж (Surazh), пав. Беласток ГДГАМ КП 3468



Pokrywka maselnicy; fragm.; drewno; XI-XII w.
Накрыўка маслабойкі; фрагмент; дрэва; XI-XII ст.
Cover of the churn butter; part.; wood; XI-XII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 1845



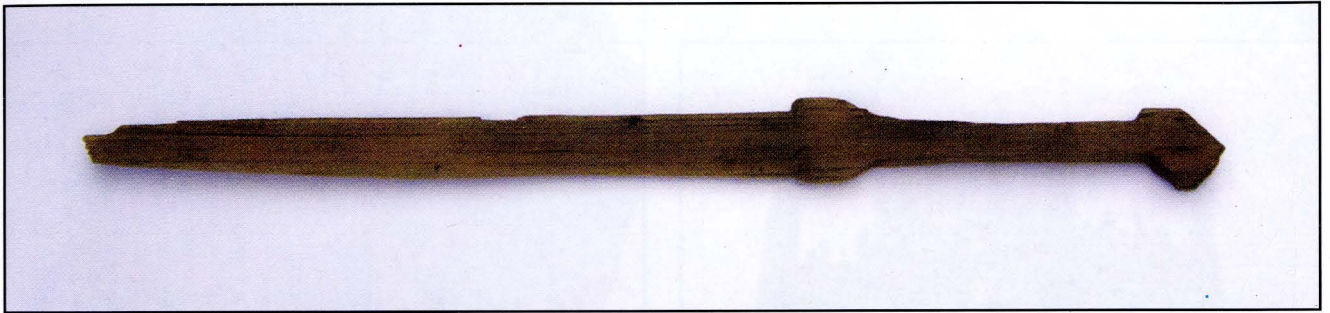
Grzebień drewniany; XIII w.
Грэбень драўляны; XIII ст.
Wooden comb; XIII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 70



Grzebień drewniany; XIII w.
Грэбень драўляны; XIII ст.
Wooden comb; XIII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 3533/1



Grzebień drewniany; XII-XIII w.
Грэбень драўляны; XII-XIII ст.
Wooden comb; XII-XIII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 31220



Zabawka drewniana „miecz”; XII-XIII w.
 Цацка драўляная “меч”; XII-XIII ст.
 Wooden toy „sword”; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 85103



Zabawka drewniana „strzała”; XII-XIII w.
 Цацка драўляная страла”; XII-XIII ст.
 Wooden toy „arrow”; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 85110



Zabawka z kory „łódka”; XII-XIII w.
 Цацка з кары “лодка”; XII-XIII ст.
 Toy made of bark „boat”; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 5112



Zabawka drewniana „miecz”; XII-XIII w.
 Цацка драўляная “меч”; XII-XIII ст.
 Wooden toy „sword”; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 721/14



Łyżka drewniana; XII-XIII w.
 Лыжка драўляная; XII-XIII ст.
 Wooden spoon; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 85109



Dno beczki drewnianej; XII-XIII w.
 Дно бочкі драўлянае; XII-XIII ст.
 Bottom of wooden barrel; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 30846/47



Wrzeciono drewniane; XII-XIII w.
Верацяно драўлянае; XII-XIII ст.
Wooden spindle; XII-XIII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ НД 13264



Wrzeciono drewniane; XII-XIII w.
Верацяно драўлянае; XII-XIII ст.
Wooden spindle; XII-XIII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 31221



Wrzeciono drewniane; XII-XIII w.
Верацяно драўлянае; XII-XIII ст.
Wooden spindle; XII-XIII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 85104



Grot strzały; drewno; XII-XIII w.
Наканечнік стралы; дрэва; XII-XIII ст.
Arrowhead, wood; XII-XIII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 85106



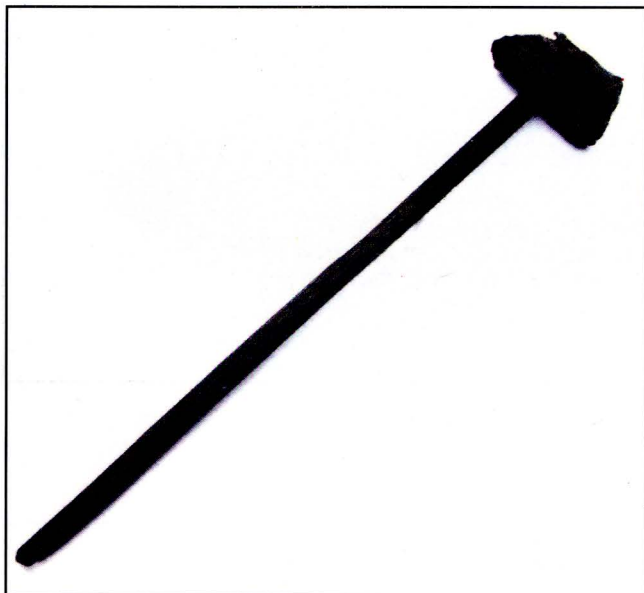
Grot strzały; drewno; XII-XIII w.
 Наканечнік стралы; дрэва; XII-XIII ст.
 Arrowhead, wood; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 85105



Wiosło drewniane; XII-XIII w.
 Вясло драўлянае; XII-XIII ст.
 Wooden oar; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 3501



Pływak drewniany; XII-XIII w.
 Паплавок драўляны; XII-XIII ст.
 Wooden float; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 85108



Młotek drewniany; XII-XIII w.
 Малаток драўляны; XII-XIII ст.
 Wooden hammer; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 118



Kołek instrumentu muzycznego, drewno; XII-XIII w.
 Калок музычнага інструмента, дрэва; XII-XIII ст.
 Peg of musical instrument, wood; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 1759



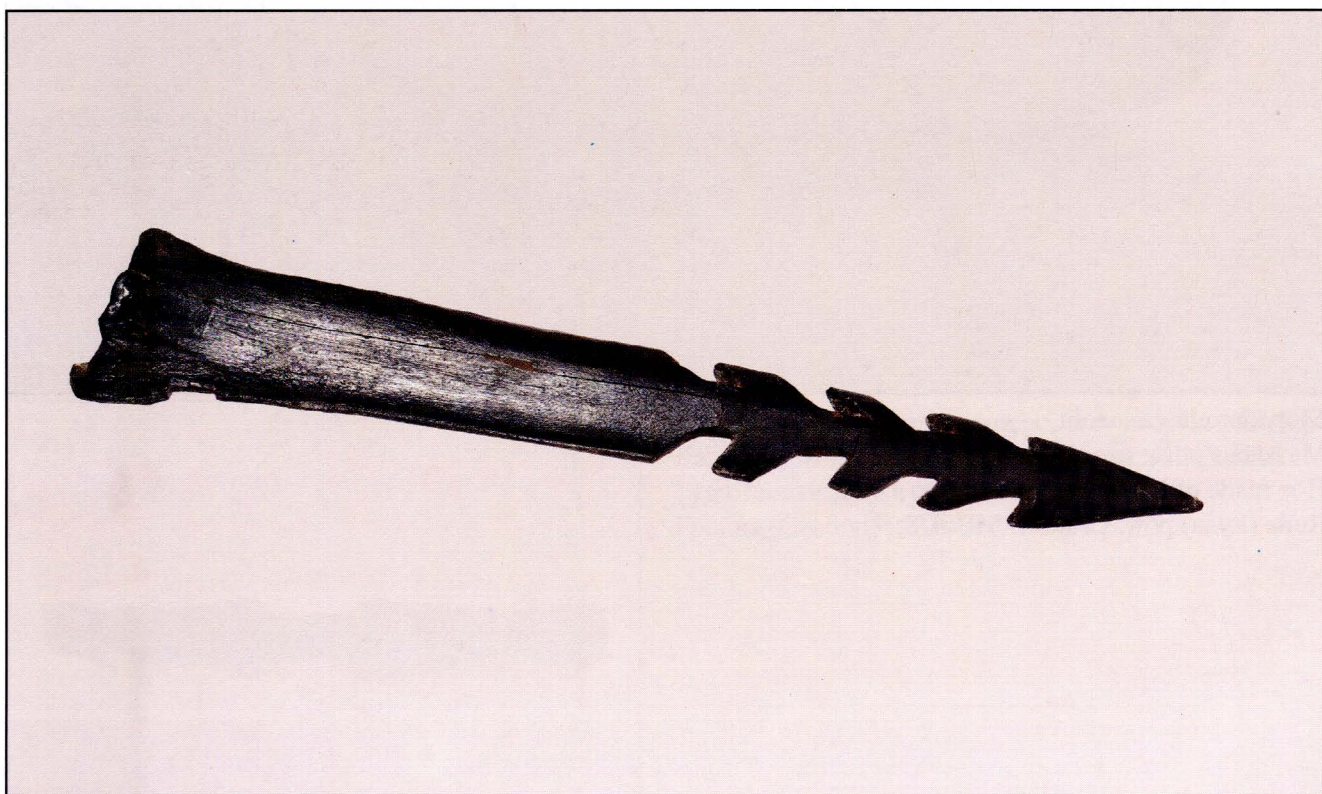
Zapinka drewniana; XII-XIII w.
 Зашпілька драўляная; XII-XIII ст.
 Wooden Clasp; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 199/3



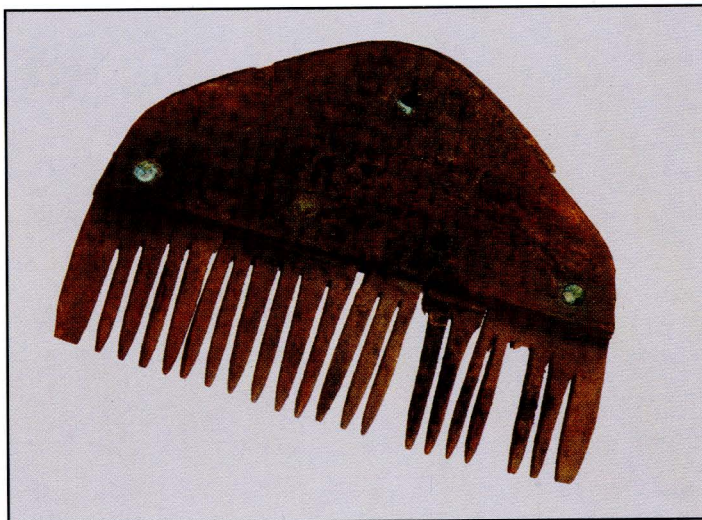
Motyka rogowa; neolit
Матыка з рога; неаліт
Hoe made of horn; the NeolithicBo
Ruda (Руда) pow. Grajewo MB/A/8; 9



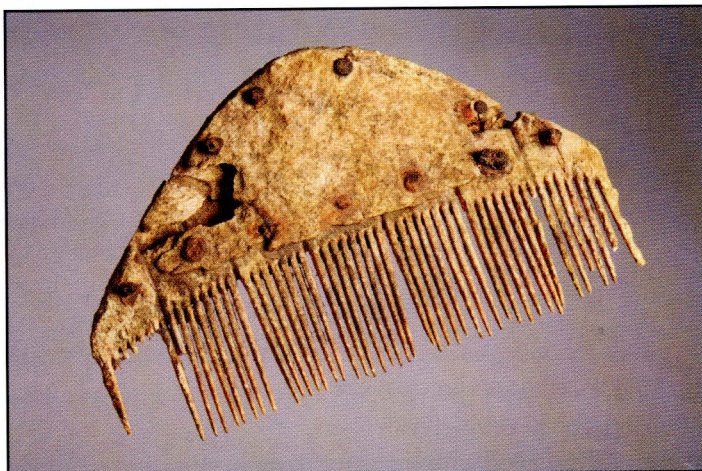
Szpila kościana; neolit
 Шпілька каццяная; неаліт
 Bone pin; the Neolithic
 Białystok (Беласток) MB/A/238; 1286



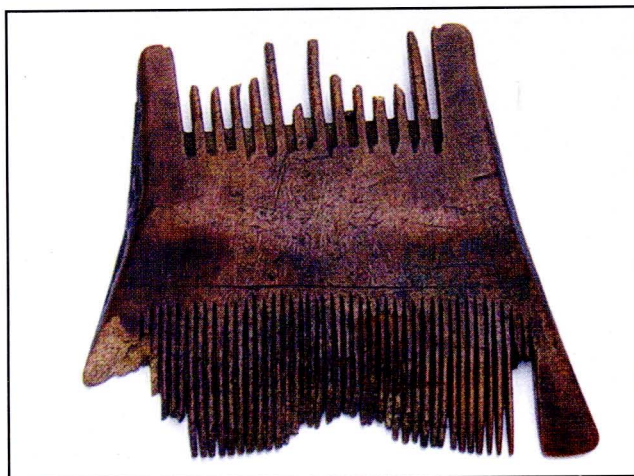
Harpun kościany; IV-VI okres epoki brązu
 Гарпун каццяны; IV-VI перыяды бронзавага веку
 Bone harpoon; IV-VI the Bronze Age
 Surazh (Сураж), pow. Białystok MB/A/284; 2466



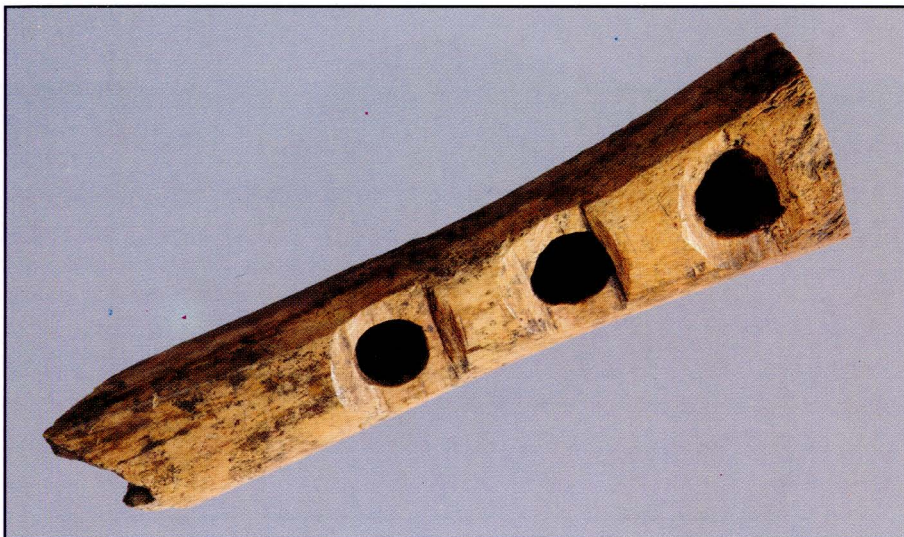
Grzebień kościany; okres wpływów rzymskich
 Грэбень касцяны; перыяд рымскіх уплываў
 Bone comb; Period of Roman influences
 Cecele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/267; 1936



Grzebień kościany; okres wpływów rzymskich
 Грэбень касцяны; перыяд рымскіх уплываў
 Bone comb; Period of Roman influences
 Cecele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/237; 1225



Grzebień kościany; XII-XIII w.
 Грэбень касцяны; XII-XIII ст.
 Bone comb; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 5124



Fujarka kościana, fragment; wczesne średniowiecze
Жалейка касцяная, фрагмент; ранние сярэднявечча
Bone pipe, part; the Early Middle Ages
Brańsk (Браньск), pow. Bielsk Podlaski MB/A/6572; 6763



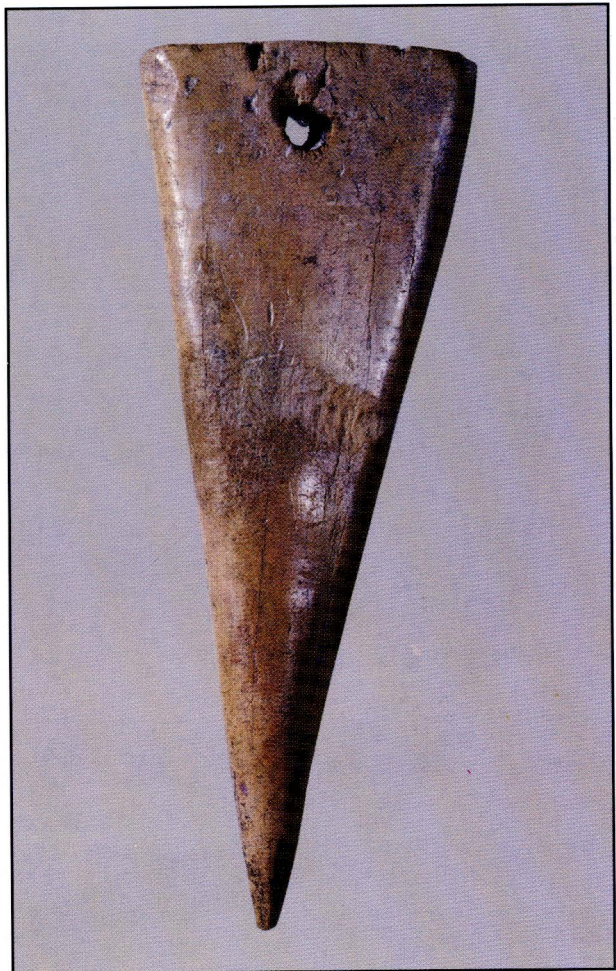
Łyżwa kościana; wczesne średniowiecze
Канёк касцяны; ранние сярэднявечча
Bone skate; the Early Middle Ages
Brańsk (Браньск), pow. Bielsk Podlaski MB/A/6573; 6812



Przedmiot kościany; wczesne średniowiecze
Прадмет касцяны; ранние сярэднявечча
Bone object; the Early Middle Ages
Święck Strumiany (Свенцк Струмяны), pow. Wysokie Mazowieckie MB//262;1641



Iglica kościana; wczesne średniowiecze
 Вастрыё касцяное; ранняе сярэднявечча
 Bone needle; the Early Middle Ages
 Suraż (Сураж), pow. Białystok MB/A/700; 4943



Szydło kościane; wczesne średniowiecze
 Шыла касцяное; ранняе сярэднявечча
 Bone awl; the Early Middle Ages
 Haćki (Хацькі), pow. Bielsk Podlaski
 MB/A/8277; 8384



Szydła kościane; wczesne średniowiecze
 Шылы касцяныя; ранняе сярэднявечча
 Bone awls; the Early Middle Ages
 Haćki (Хацькі), pow. Bielsk Podlaski MB/A/8276; 8362
 8277; 8384,
 8283; 8480, 8484,
 8292; 853-8532



Okładzina kościana; wczesne średniowiecze
 Накладка костьяная; раннее сярэднявечча
 Bone facing; the Early Middle Ages
 Suraż (Сураж), pow. Białystok MB/A/700; 4946



Przekłuwacz rogowy; XII w.
 Праколка з рога; XII ст.
 Horn prick; XII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 3549/3



Okładzina kościana; wczesne średniowiecze
 Накладка костьяная; раннее сярэднявечча
 Bone facing; the Early Middle Ages
 Drohiczyn (Драгічын), pow. Siemiatycze MB/A/509; 4353



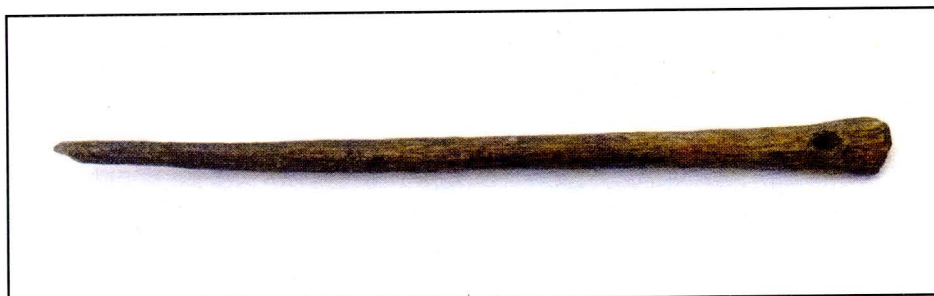
Grot kościany; XII-XIII w.
 Наканечник стралы з косці; XII-XIII ст.
 Bone arrowhead; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 1689/9



Krażek z poroża; XII-XIII w.
 Кружок з рога; XII-XIII ст.
 Horn disc; XII-XIII c.
 Слонім (Słonim) ГДГАМ КП 80355



Okładzina kościana; XI-XII w.
 Накладка з косці, XI-XII ст.
 Bone facing; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 30846/7



Igła kościana; XII – XIV w.
 Ігла з косці; XII-XIV ст.
 Bone needle; XII – XIV c.
 Сураж (Surazh), пав. Беласток ГДГАМ КП 3609/3



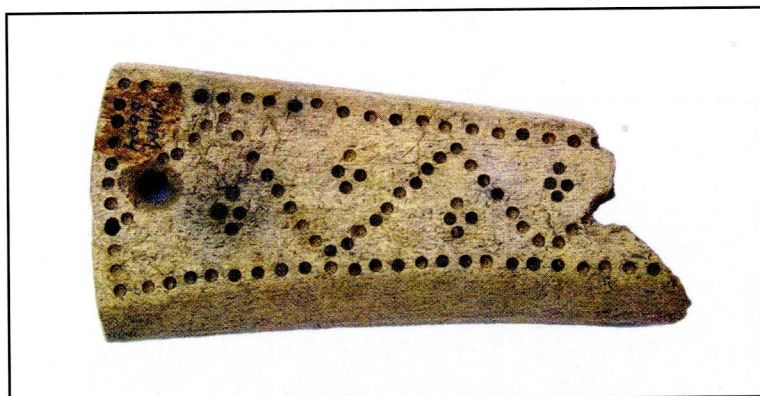
Grot kościany; XIII-XIV w.
 Наканечник стралы касцяны; XIII-XIV ст.
 Bone arrowhead; XIII-XIV c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 5870



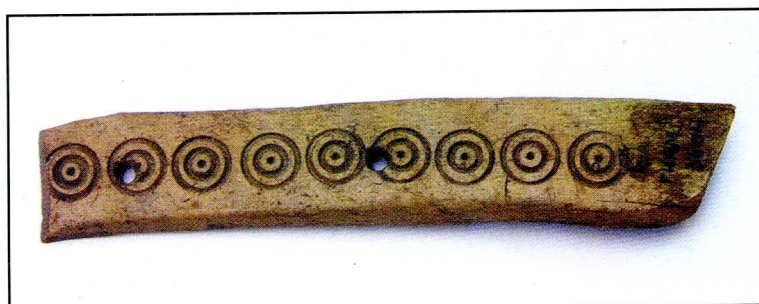
Figurka szachowa "słoń"; XIII-XIV w.
 Шахматная фігурка "слон"; XIII-XIV ст.
 Chess figure "elephant"; XIII-XIV c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 1033/3



Okładzina kościana; XIII-XIV w.
 Накладка касцяная; XIII-XIV ст.
 Bone facing; XIII-XIV c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 5866



Okładzina kościana; XII-XIV w.
 Накладка касцяная; XII-XIV ст.
 Bone facing; XII-XIV c.
 Сураж (Surazh), пав. Беласток ГДГАМ КП 3604/2



Okładzina kościana; XII-XIV w.
 Накладка касцяная; XII-XIV ст.
 Bone facing; XII-XIV c.
 Сураж (Surazh), пав. Беласток ГДГАМ КП 3604/3



Okładzina kościana; XIV-XV w.
 Накладка касцяная; XIV-XV ст.
 Bone facing; XIV-XV c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 30846/76



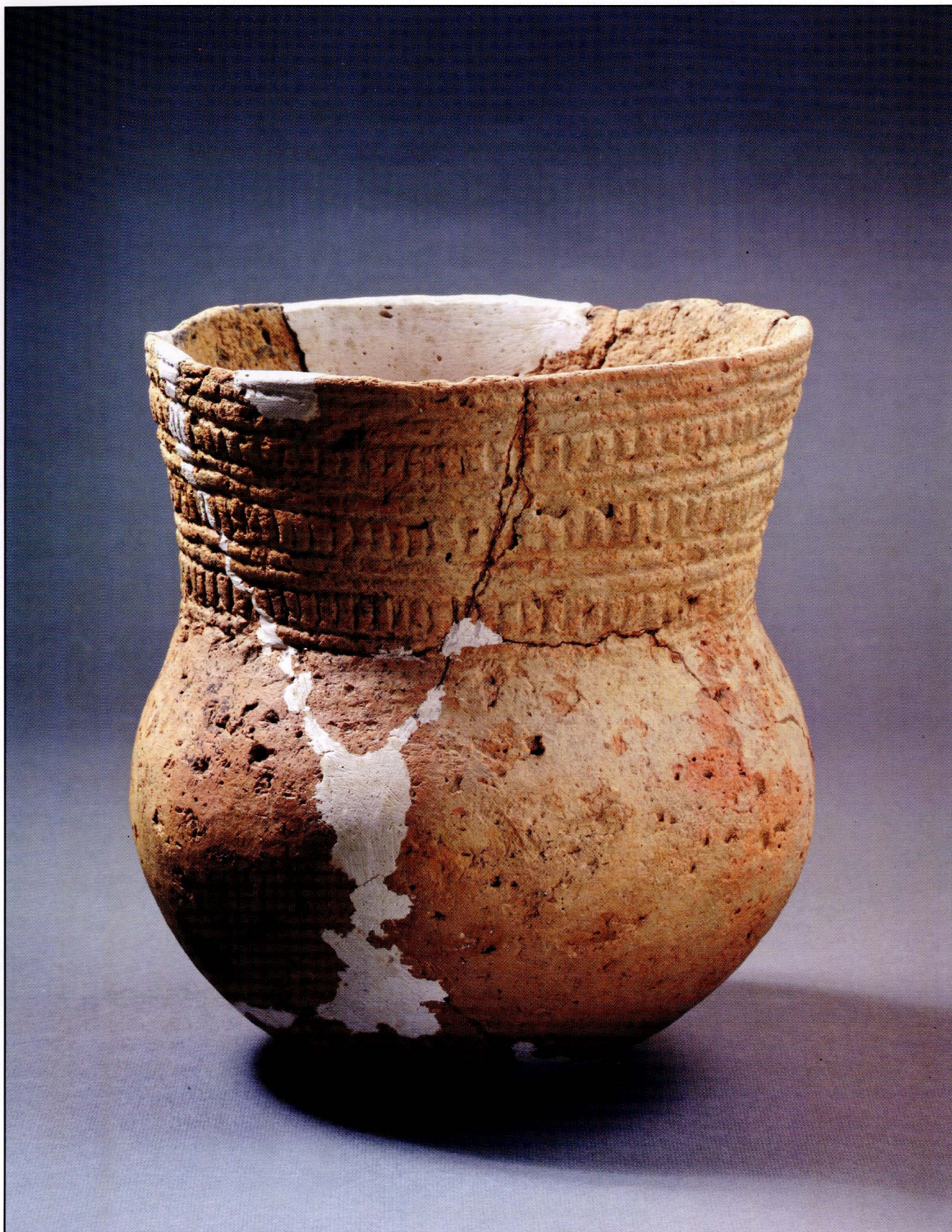
Igła kościana; XVI w.
 Ігла касцяная; XVI ст.
 Bone needle; XVI c.
 Тыкоцін, pow. Białystok 39/92 (Тыкоцін, пав. Беласток 39/92)



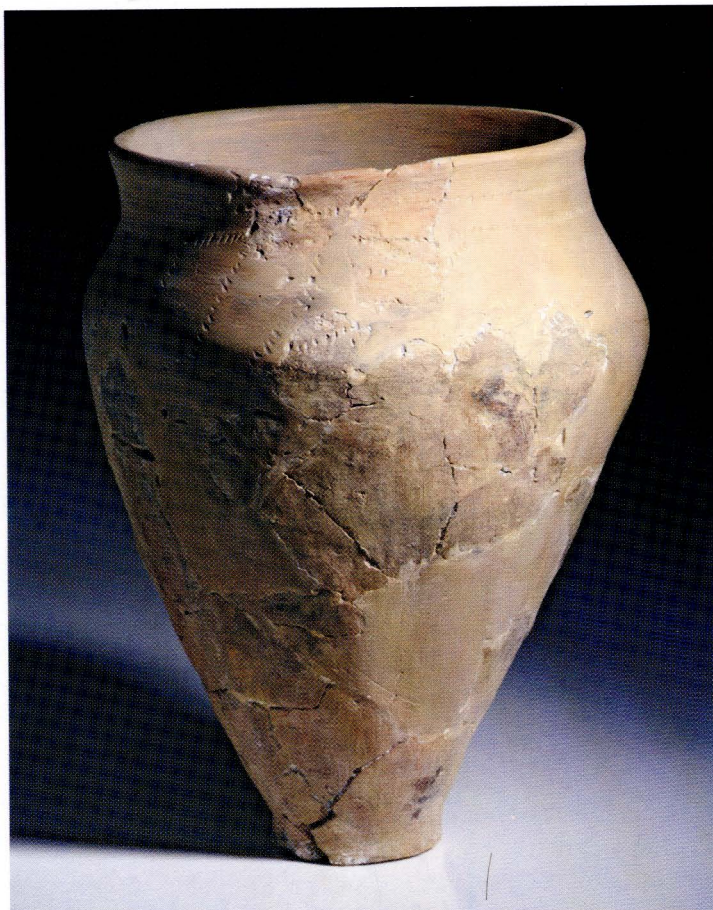
Krażek do gry; kość; XVI-XVII (?)
 Кружок для гульні; коць; XVI-XVII (?)
 Disc to play; bone; XVI-XVII (?)
 Тыкоцін, pow. Białystok 43/92 (Тыкоцін, пав. Беласток 43/92)



Naczynie gliniane; neolit
Начынне глінянае; неаліт
Clay dish; the Neolithic
Wojdy (Войды), pow. Grajewo MB/A/228; 1161



Naczynie gliniane; neolit
Начинне гліняне; неоліт
Clay dish; the Neolithic
Łoje Awissa (Лойе Авісса), pow. Grajewo MB/A/240; 1288



Naczynie gliniane; wczesna epoka brązu
Начынне глінянае; ранні бронзавы век
Clay dish; the Early Bronze Age
Hieronimowo (Геранімава), pow. Białystok MB/A/ 8310; 8603



Naczynie gliniane; wczesna epoka brązu
Начынне глінянае; ранні бронзавы век
Clay dish; the Early Bronze Age
Hieronimowo (Геранімава), pow. Białystok MB/A/8310; 8604



Naczynie gliniane; II-III okres epoki brązu
 Начинне гліняне; II-III перыяд бронзавага веку
 Clay dish; II-III period of the Bronze Age
 Клепаче (Клепачы), pow. Siemiatycze MB/A/3694; 5895



Talerz gliniany; epoka brązu
 Талерка гліняная; бронзавы век
 Clay plate; the Bronze Age
 Arbasy (Арбасы), pow. Siemiatycze
 MB/A/7924; 7440

Naczynie gliniane; okres lateński
 Начинне гліняне; латэнскі перыяд
 Clay dish; La Tene culturè
 Arbasy (Арбасы), pow. Siemiatycze
 MB/A/7916; 7333



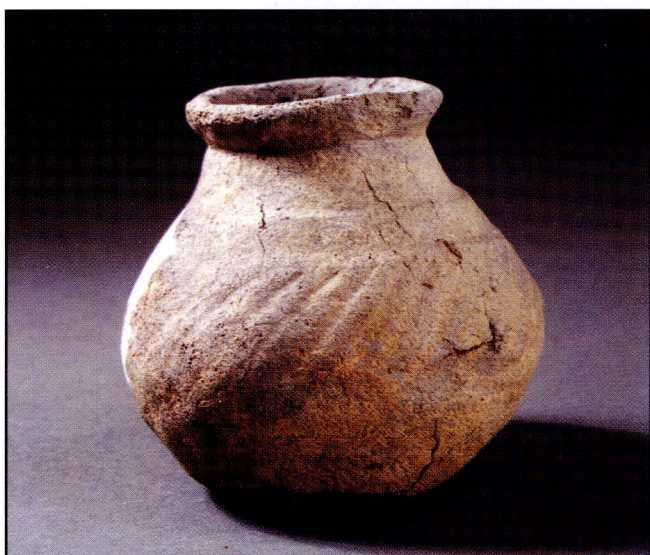
Naczynie gliniane; okres lateński
Начинне гліняне; латенські період
Clay dish; La Tene culture
Крупіце (Крупіцы) MB/A/615; 4738



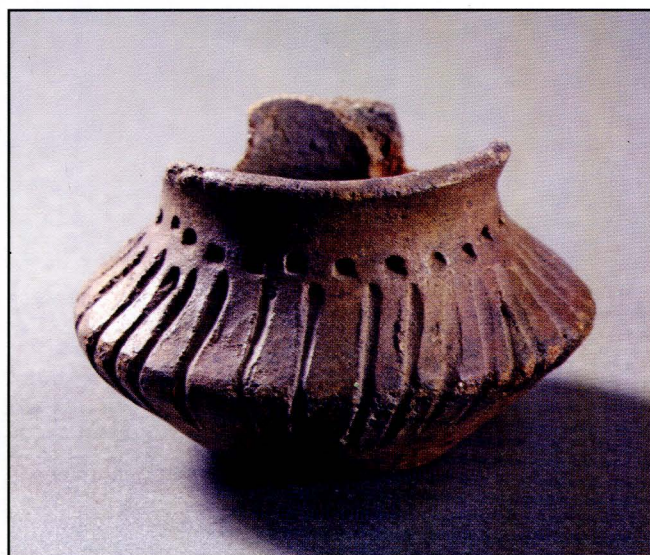
Naczynie gliniane; wczesna epoka żelaza
 Начинне гліняне; ранні жалезны век
 Clay dish; the Early Iron Age
 Białystok (Беласток) MB/A/249; 1304



Naczynie gliniane; wczesna epoka żelaza
 Начинне гліняне; ранні жалезны век
 Clay dish; the Early Iron Age
 Narojki (Наройкі) MB/A/8166; 7812



Naczynie gliniane; okres wpływów rzymskich
 Начынне глінянае; перыяд рымскіх уплываў
 Clay dish; the period of Roman influences
 Krupice (Крупіцы), pow. Siemiatycze
 MB/A/596; 4558



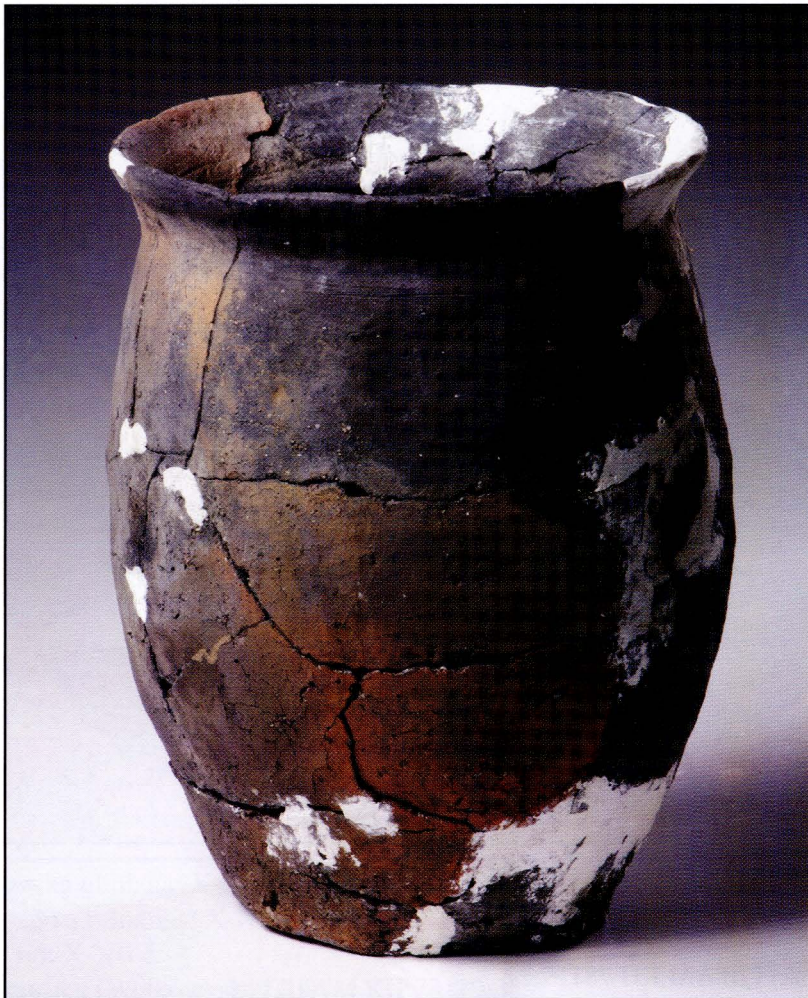
Naczynko miniaturowe; glina; okres wpływów rzymskich
 Начынне мініяцюрнае; гліна; перыяд рымскіх уплываў
 Miniature dish; clay; the period of Roman influences
 Ceele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/237; 1181



Naczynka gliniane; okres wpływów rzymskich
 Начынне глінянае; перыяд рымскіх уплываў
 Tiny clay dishes; the period of Roman influences
 Ceele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/313; 2649, 2666



Naczynia gliniane; okres wpływów rzymskich
Начинне глінянае; перыяд рымскіх уплываў
Clay dishes; the period of Roman influences
Krupice (Крупіцы), MB/A/596; 4519
615; 4731



Naczynie gliniane; VI-VIII w.
 Начинне глінянає; VI-VIII ст.
 Clay dish; VI-VIII c.
 Klukowo (Клюкава), pow. Siemiatycze MB/A/704; 4967



Kubek gliniany; X-XII w.
 Кубак гліняны; X-XII ст.
 Clay mug; X-XII c.
 Ваўкавыск (Wołkowysk) ГДГАМ КП 78119/26



Czerpak gliniany; X-XII w.
Чарпак гліняны; X-XII ст.
Clay scoop; X-XII c.
Ваўкавыск (Wołkowysk) ГДГАМ КП 78119/22



Czerpak gliniany; X-XII w.
Чарпак гліняны; X-XII ст.
Clay scoop; X-XII c.
Ваўкавыск (Wołkowysk) ГДГАМ КП 78119/25



Pokrywka gliniana; X-XII w.
 Накрыўка гліняная; X-XII ст.
 Clay lid; X-XII c.
 Ваўкавыск (Wołkowysk) ГДГАМ КП 78119/32



Pokrywka gliniana; X-XII w.
 Накрыўка гліняная; X-XII ст.
 Clay lid; X-XII c.
 Ваўкавыск (Wołkowysk) ГДГАМ КП 78119/30



Pokrywka gliniana; X-XII w.
 Накрыўка гліняная; X-XII ст.
 Clay lid; X-XII c.
 Ваўкавыск (Wołkowysk) ГДГАМ КП 78119/28



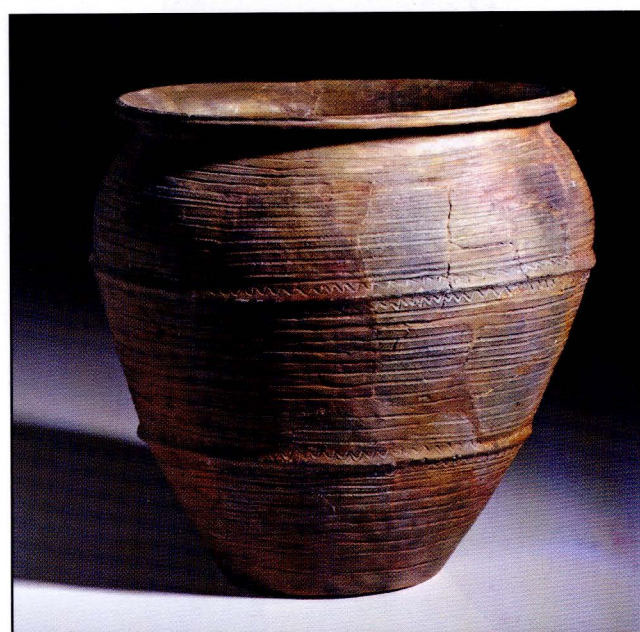
Naczynie gliniane; k. X- pocz. XII w.
 Начынне глінянае; канец X – пачатак XII ст.
 Clay dish; k. X- half of XII c.
 Ваўкавыск (Wołkowysk) ГДГАМ КП 78119/4



Miska gliniana; k. X-pocz. XII w.
 Міска гліняная; канец X – пачатак XII ст.
 Clay bowl; k. X-half of XII c.
 Ваўкавыск (Wołkowysk) ГДГАМ КП 78119/21



Naczynie gliniane; I p. XII w.
 Начинне глінянае; I-я палова XII ст.
 Clay dish; first half of XII c.
 Drohiczyn (Драгічын), pow. Siemiatycze
 MB/A/1120; 5335



Naczynie gliniane; wczesne średniowiecze
 Начинне глінянае; ранняе сярэднявечча
 Clay dish; the Early Middle Ages
 Święck Strumiany (Свенцк Струмяны)
 MB/A/7494; 7108



Przęślik gliniany; wczesne średniowiecze
 Праселка глінянае; ранняе сярэднявечча
 Clay spindle-whorl; the Early Middle Ages
 Karpowicze (Карпавічы), pow. Sokółka
 MB/A/68; 127



Przęślik gliniany; wczesne średniowiecze
 Праселка глінянае; ранняе сярэднявечча
 Clay spindle-whorl; the Early Middle Ages
 Haćki (Хацькі), pow. Bielsk Podlaski
 MB/A/8282; 8477



Przęślik gliniany; wczesne średniowiecze
 Праселка глінянае; ранняе сярэднявечча
 Clay spindle-whorl; the Early Middle Ages
 Drohiczyn (Драгічы), pow. Siemiatycze
 MB/A/268; 2030



Tygiel, glina; XII-XIII w.
 Тыгель, гліна; XII-XIII ст.
 Melting-pot, clay; XII-XIII c.
 Grodna (Grodno) ГДГАМ КП 57



Kafel, glina; k. XV-I p. XVI w.

Кафля, гліна; канец XV – I-я палова XVI ст.

Tile, clay; k. XV-I p. XVI c.

Сарокі (Soroki) ГДГАМ КП 33261



Kafel, glina; I p. XVI w.

Кафля, гліна; I-я палова XVI ст.

Tile, clay; XVI c.

Крэва (Krewa) ГДГАМ КП 31242



Kafel miskowy, glina; I p. XVI w.
 Кафля міскавая, гліна, I-я палова XVI ст.
 Tile, clay; I p. XVI c.
 Tykocin (Тыкоцін), pow. Białystok MB/A/7466; 7092



Kafel garnkowy; glina; I p. XVI w.
 Кафля гаршковая; гліна; I-я палова XVI ст.
 Tile; clay; I p. XVI c.
 Tykocin (Тыкоцін), pow. Białystok MB/A/7466; 7041



Kafel ażurowy; glina; I p. XVI w.

Кафля ажурная; глина; I-я палова XVI ст.

Tile; clay; I p. XVI c.

Тукосін (Тыкоцін), pow. Białystok MB/A/7466; 7080



Kafel, glina; I p. XVI w.
Кафля, гліна; I-я палова XVI ст.
Tile, clay; first half of XVI c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 7762/17



Kafel; glina; XVI w.
Кафля; гліна; XVI ст.
Tile; clay; XVI c.
Mielnik (Мельнік), pow. Siemiatycze MB/A/8224; 7952



Kafel, glina; II p. XVI w.
 Кафля, гліна; II-я палова XVI ст.
 Tile, clay; second half of XVI c.
 Ліда (Lida) ГДГАМ КП 56967/2



Kafel, glina; k. XVI - I p. XVII w.
 Кафля, гліна; канец XVI – I-я палова XVII ст.
 Tile, clay; end of XVI- first half of XVII c.
 Мір (Mir) ГДГАМ КП 56967/18



Kafle płytowe, glina; XVI-XVII w.

Кафлі сцянные, гліна; XVI-XVII ст.

Tile, clay; XVI-XVII c.

Тукосін (Тыкоцін) MB/A/560, к. 4373, 4377, 4380



Kafel płytowy, glina; k. XVI-I p. XVII w.

Кафля сцянная, гліна; канец XVI – I-я палова XVII ст.

Tile, clay; end of XV-first half of XVII c.

Mir (Mir) ГДГАМ КП 56967/12



Kafel, glina; XVI-XVII w.
 Кафля, гліна; XVI-XVII ст.
 Tile, clay; XVI-XVII c.
 Мір (Mir) ГДГАМ КП 30239/1



Kafel, glina; XVII w.
 Кафля, гліна; XVII ст.
 Tile, clay; XVII c.
 Мір (Mir) ГДГАМ КП 56967/14



Kafel, glina; XVII w.

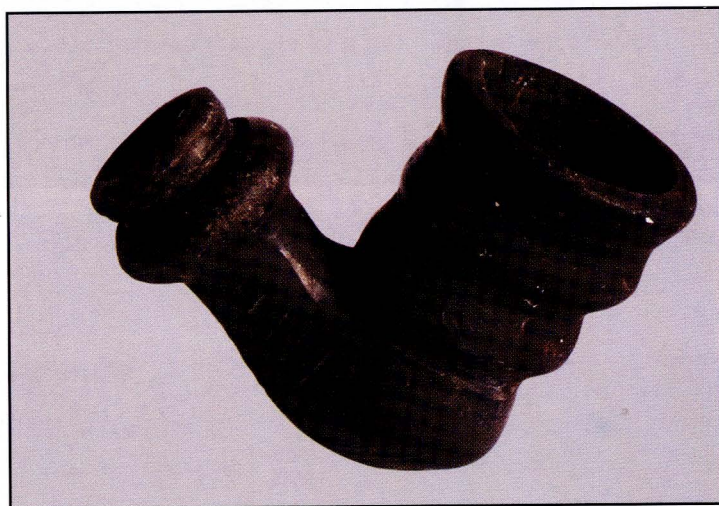
Кафля, гліна; XVII ст.

Tile, clay; XVII c.

Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 58625



Fajka gliniana; XVII w.
 Люлька гліняная; XVII ст.
 Clay pipe; XVII c.
 Drohiczyn(Драгічын), pow. Siemiatycze MB/A/701; 4963



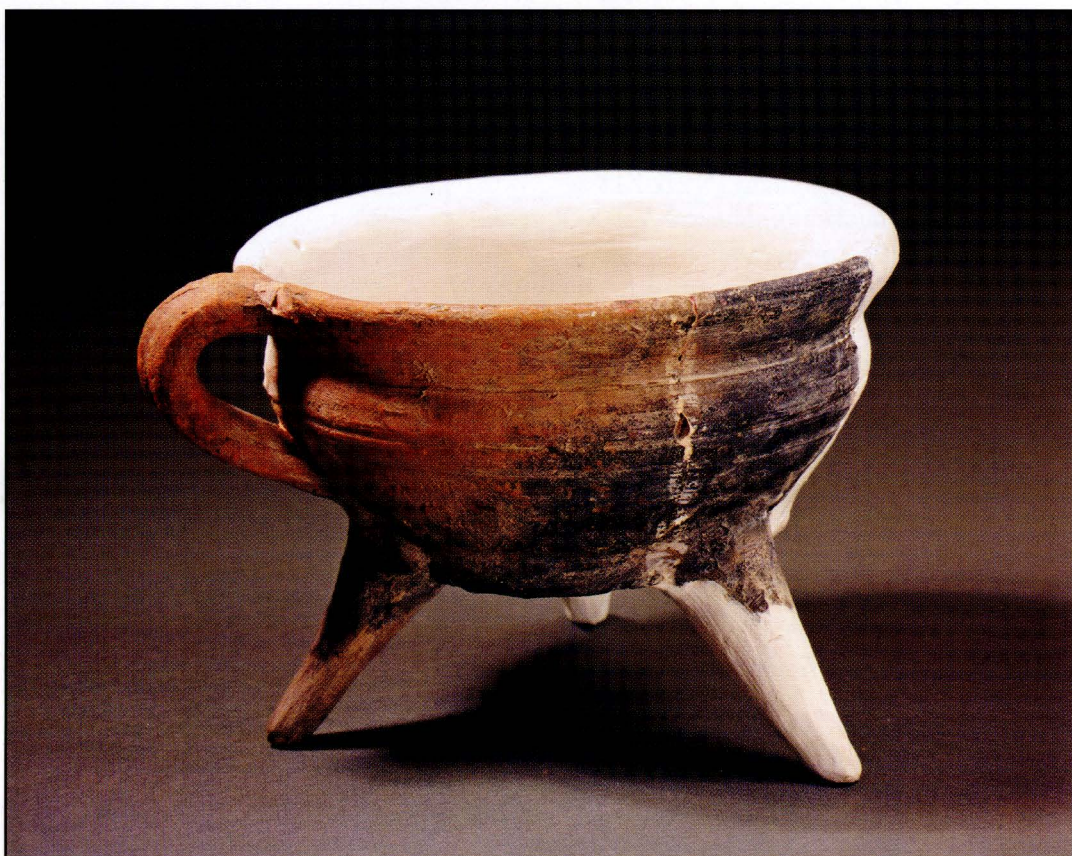
Fajka gliniana; XVII-XIX w.
 Люлька гліняная; XVII-XIX ст.
 Clay pipe; XVII-XIX c.
 Tykocin (Тыкоцін), pow. Białystok MB/A/8229; 7986



Fajka gliniana; XIX w.
 Люлька гліняная; XIX ст.
 Clay pipe; XIX c.
 Supraśl (Супрасль), pow. Białystok MB/A/8231; 7993



Naczynie gliniane; XVII-XVIII w.
 Начынне глінянае; XVII-XVIII ст.
 Clay dish; XVII-XVIII c.
 Sidra (Сідра), pow. Sokółka MB/A/5689; 6263



Naczynie gliniane; XVIII w.
 Начынне глінянае; XVIII ст.
 Clay dish; XVIII c.
 Białystok (Беласток) MB/A/8093; 7664



Talerz gliniany; XVII-XVIII w.
Талерка гліняная; XVII-XVIII ст.
Clay plate; XVII-XVIII c.
Tykocin (Тыкоцін), pow. Białystok MB/A/8229; 7992



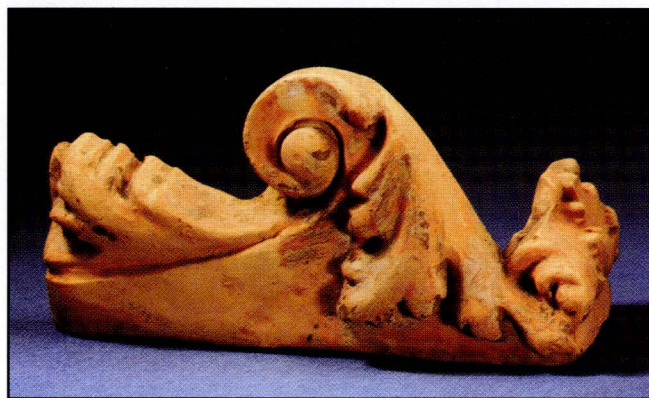
Talerz gliniany; XVIII w.
Талерка гліняная; XVIII ст.
Clay plate; XVIII c.
Białystok (Беласток) MB/A/8095; 7674



Świecznik gliniany; XVIII w.
Падсвешнік гліняны; XVIII ст.
Clay candlestick; XVIII c.
Tykocin, ul. Kozia 2 (Тыкоцін, вул. Козя 2)



Fajka gliniana; XIX w.
 Люлька гліняная; XIX ст.
 Clay pipe; XIX c.
 Białystok N/21 (Беласток N/21)



Kafel gliniany; XIX w.
 Кафля гліняная; XIX ст.
 Clay tile; XIX c.
 Białystok N/18 (Беласток N/18)



Fajka gliniana; XIX w.
 Люлька гліняная; XIX ст.
 Clay pipe; XIX c.
 Mikiczin (Мікіцін), pow. Mońki MB/A/7562; 7261



Kafel, glina; XIX w.
 Кафля гліняная; XIX ст.
 Tile, clay; XIX c.
 Białystok N/18, (Беласток N/18)



Bucik dziecięcy; skóra; XII-XIII w.
 Чаравік дзіцячы; скура; XII-XIII ст
 Children's shoe; leather; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 2992



Bucik dziecięcy; skóra; XII-XIII w.
 Чаравік дзіцячы; скура; XII-XIII ст
 Children's shoe; leather; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 2984



Chodak ze skóry; XII-XIII w.
 Поршань скураны; XII-XIII ст.
 Clog, leather; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 30846/33



Chodak ze skóry; XII-XIII w.
 Поршань скураны; XII-XIII ст.
 Clog, leather; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 2987



Chodak ze skóry; XII w.
 Поршань скураны; XII ст.
 Clog, leather; XII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 31110



But skórzany; XIII-XIV w.
Чаравік скураны; XIII-XIV ст.
Leather shoe; XIII-XIV c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 2986



But skórzany; XIII-XIV w.
Чаравік скураны; XIII-XIV ст.
Leather shoe; XIII-XIV c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 2985



But skórzany; XIII w.
Чаравік скураны; XIII ст.
Leather shoe; XIII c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 2979



Chodak ze skóry; XIII w.

Поршань скураны; XIII ст.

Clog, leather; XIII c.

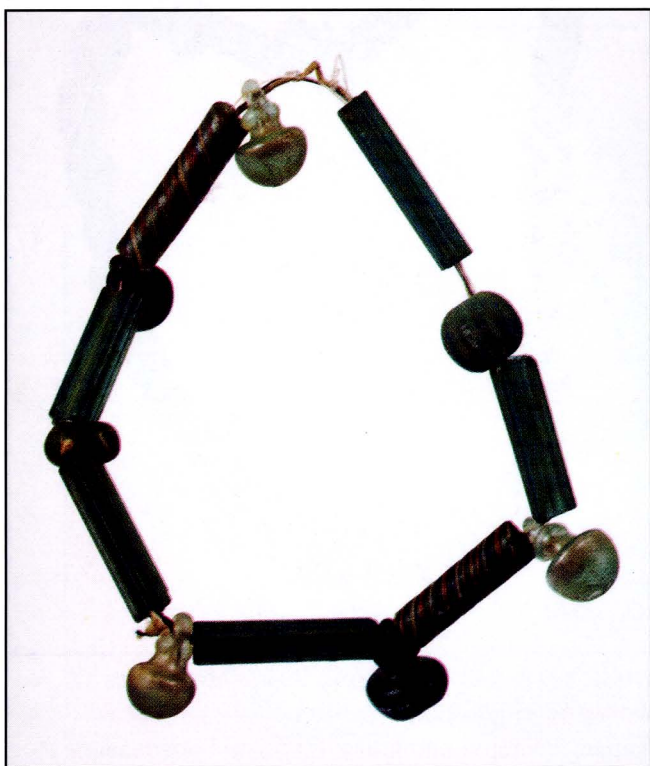
Гродна (Grodna) ГДГАМ КП 2983



Ozdoba pierścieniowata; okres wpływów rzymskich
 Упрыгажэнне пярэцёнкападобнае; перыяд рымскіх
 уплываў
 Orbicular decoration; the period of Roman influences
 Celele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/313; 2634



Kolia paciorków, krwawnik; okres wpływów rzymskich
 Каралі пацерак, сердалік; перыяд рымскіх уплываў
 Necklace of beads, yarrow; the period of Roman influences
 Ceele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/313; 2639



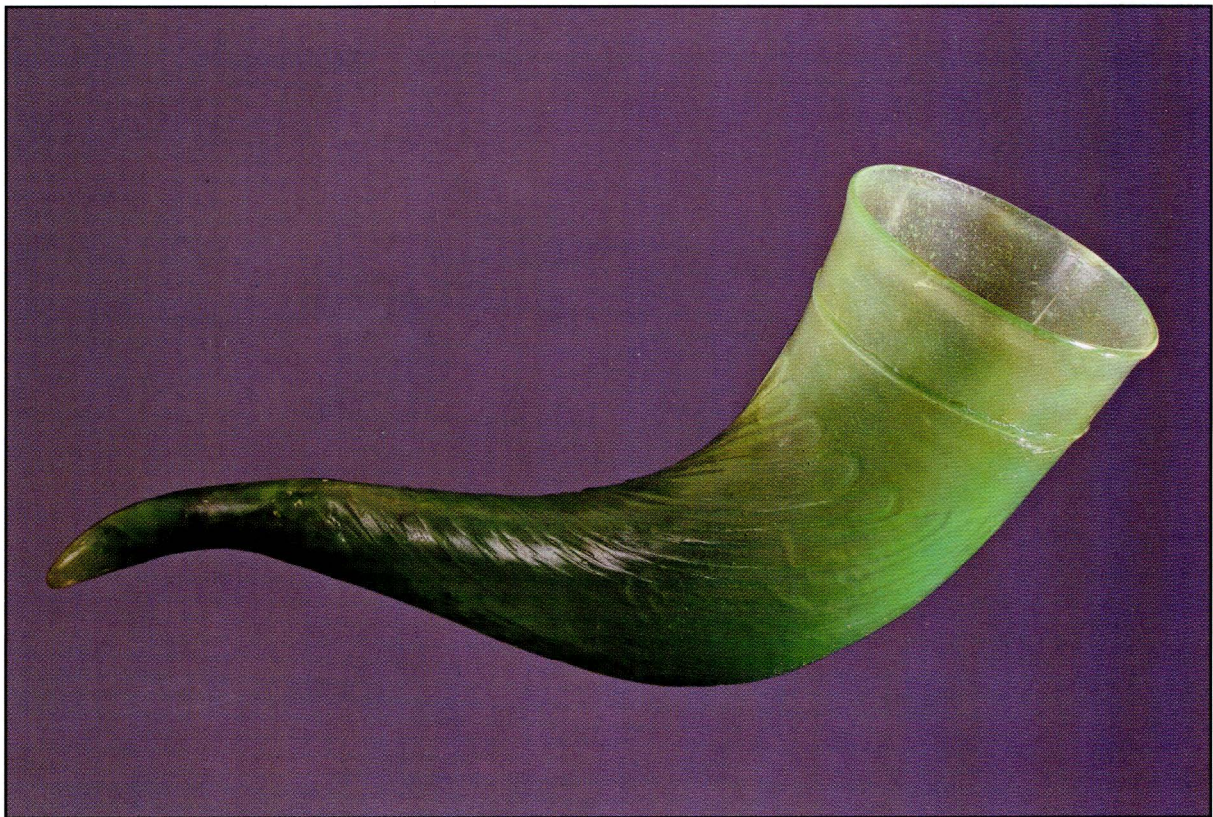
Kolia paciorków szklanych; okres wpływów rzymskich
 Каралі пацерак шкляных; перыяд рымскіх уплываў
 Necklace of glass beads; the period of Roman influences
 Ceele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/237; 1224



Paciorki szklane; okres wpływów rzymskich
 Пацеркі шкляныя; перыяд рымскіх уплываў
 Necklace of glass beads; the period of Roman influences
 Cecele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/237; 1212



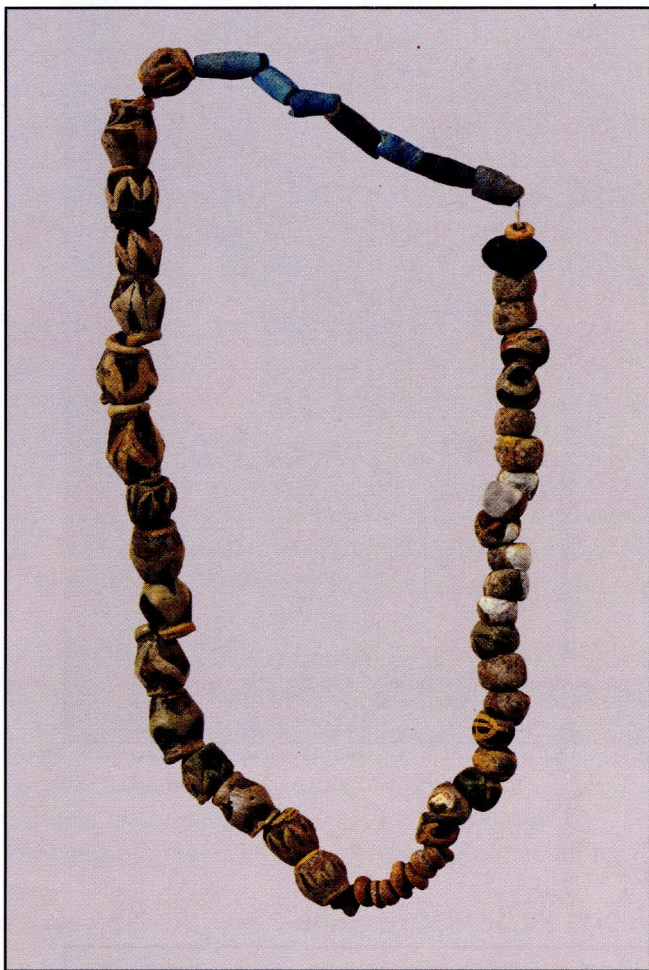
Kolia: paciorki szklane, spirale brązowe; okres
 wpływów rzymskich
 Каралі: пацеркі шкляныя, пранізкі бронзавыя;
 перыяд рымскіх уплываў
 Necklase: glass beads, bronze spirals; the period of
 Roman influences
 Cecele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/237; 1211



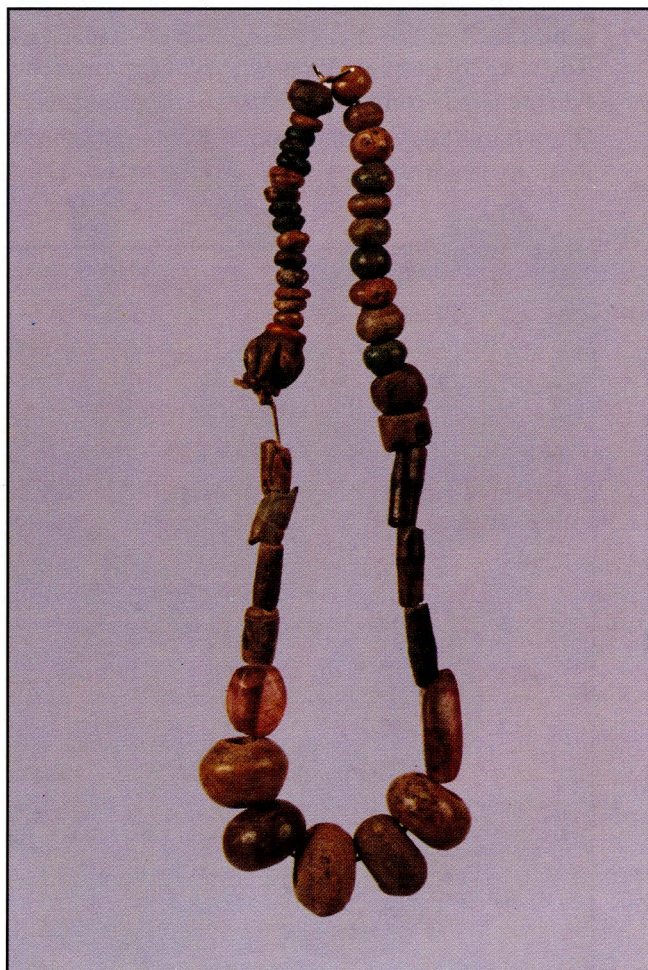
Róg szklany (kopia); okres wpływów rzymskich
 Рог шкляны (копія); перыяд рымскіх уплываў
 Glass horn (copy); the period of Roman influences
 Rostolty (Растоўты), pow. Białystok MB/A/119, 416, 418



Krażki do gry, szkło; okres wpływów rzymskich
 Кружкі для гульні, шкло; перыяд рымскіх уплываў
 Discs to play, glass; the period of Roman influences
 Grochy Stare (Грохі Старыя), pow. Białystok MB/A/5142; 6067



Kolia paciorków szklanych; wczesne średniowiecze
 Каралі пацерак шкляных; ранняе сярэднявечча
 Necklase of glass beads; the Early Middle Ages
 Święck Strumiany (Грохі Старыя), pow. Wysokie
 Mazowieckie MB/A/413; 3660



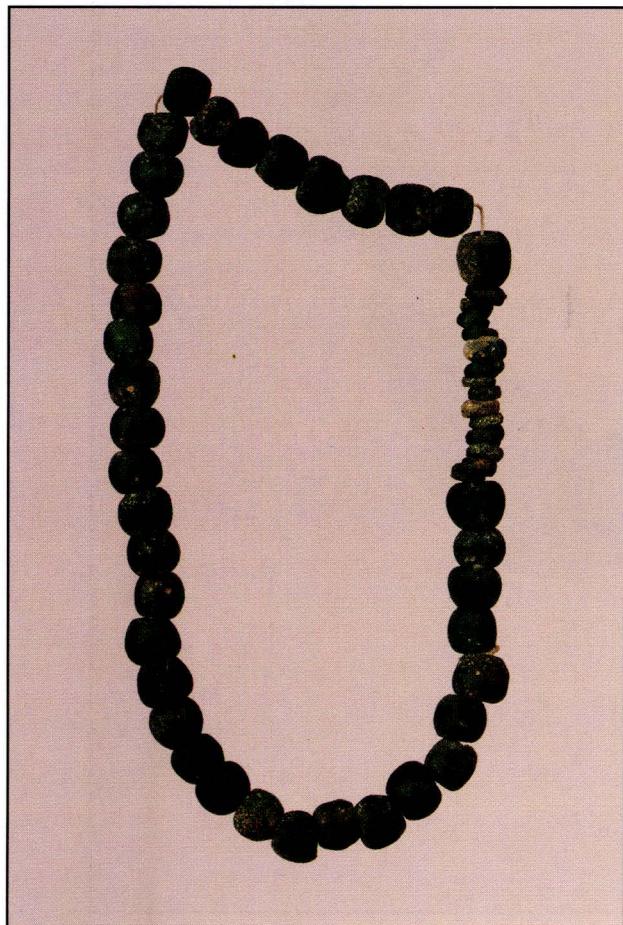
Kolia paciorków szklanych; wczesne średniowiecze
 Каралі пацерак шкляных; ранняе сярэднявечча
 Necklase of glass beads; the Early Middle Ages
 Surazh (Сураж), pow. Białystok MB/A/698; 4874



Kolia paciorków szklanych z amuletami; wczesne średniowiecze
Каралі пацерак шкляных з амулетамі; ранняе сярэднявечча
Necklace of glass beads with amulets; the Early Middle Ages
Сураз (Сураз) pow. Białystok MB/A/699; 4934-4935



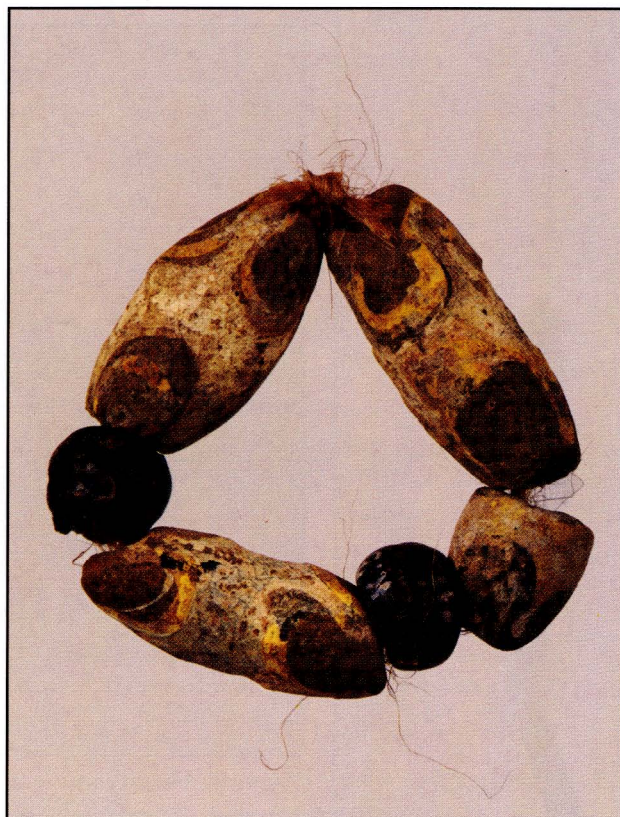
Paciorki szklane; wczesne średniowiecze
 Пацёркі шкляныя, ранняе сярэднявечча
 Glass beads; the Early Middle Ages
 Święck Strumiany (Свенцк Струмяны),
 pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/274; 2245



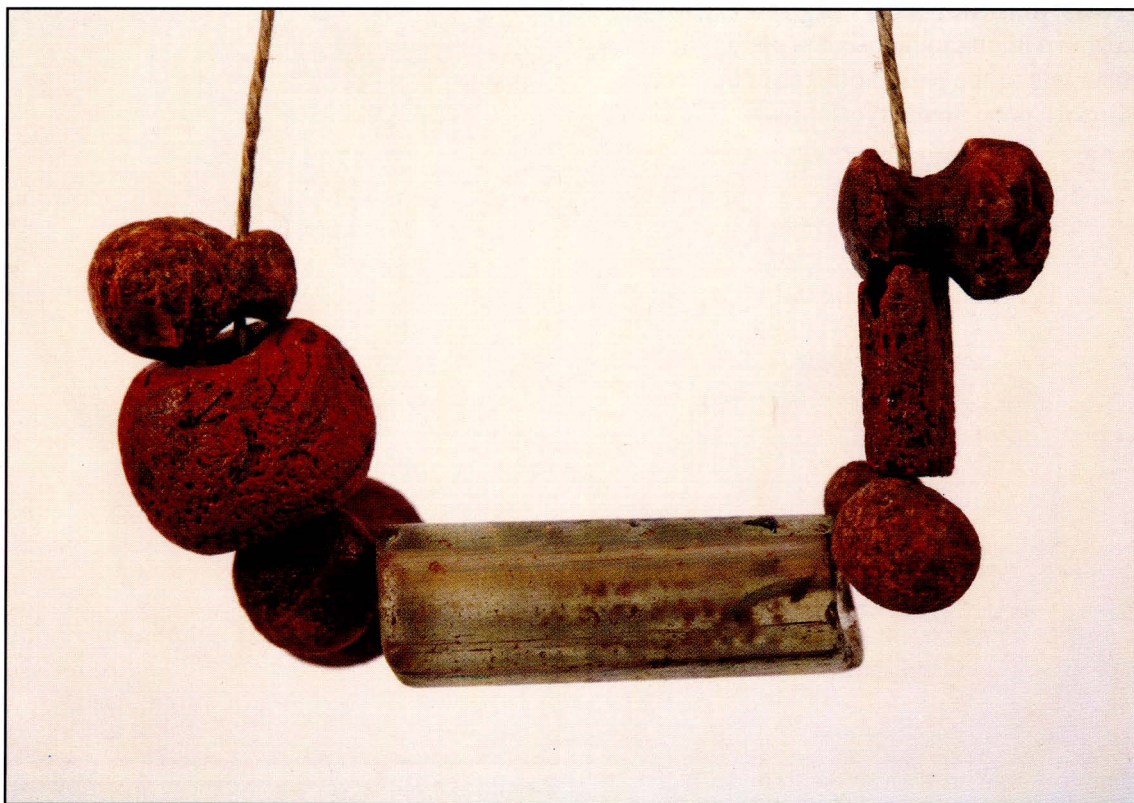
Kolia paciorków szklanych; wczesne średniowiecze
 Каралі пацерак шкляных; ранняе сярэднявечча
 Necklase of glass beads; the Early Middle Ages
 Czarna Wielka (Чарна Велька), pow. Siemiatycze
 MB/A/399; 3426



Kolia paciorków szklanych; wczesne średniowiecze
 Каралі пацерак шкляных; ранняе сярэднявечча
 Necklase of glass beads; the Early Middle Ages
 Święck Strumiany (Свенцк Струмяны),
 pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/262; 1612



Paciorki szklane; wczesne średniowiecze
 Пацёркі шкляныя, ранняе сярэднявечча
 Glass beads; the Early Middle Ages
 Świętek Strumiany (Свенцк Струмяны),
 pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/413; 3816



Paciorki: bursztyn, szkło; okres wpływów rzymskich
 Пацёркі: бурштын, шкло; перыяд рымскіх уплываў
 Beads: amber, glass; the period of Roman influences
 Ciecele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/237; 1185



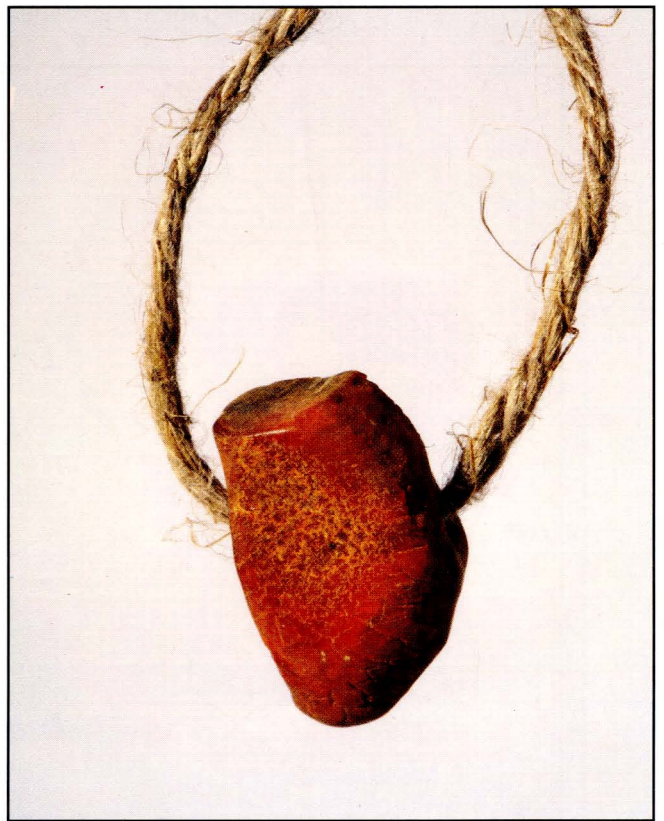
Paciorki: bursztyn, szkło; okres wpływów rzymskich
 Пацеркі: бурштын, шкло; перыяд рымскіх уплываў
 Beads: amber, glass; the period of Roman influences
 Ceele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/237; 1229



Paciorek bursztynowy; wczesne średniowiecze
 Пацерка бурштынавая; раннее сярэднявечча
 Amber bead; the Early Middle Ages
 Daniłowo Małe (Данілова Малое), pow. Białystok
 MB/A/8233; 8040



Paciorek bursztynowy; wczesne średniowiecze
 Пацерка бурштынавая; раннее сярэднявечча
 Beads: amber, glass; the period of Roman influences
 Święck Strumiany (Свенцк Струмяны),
 pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/144; 662



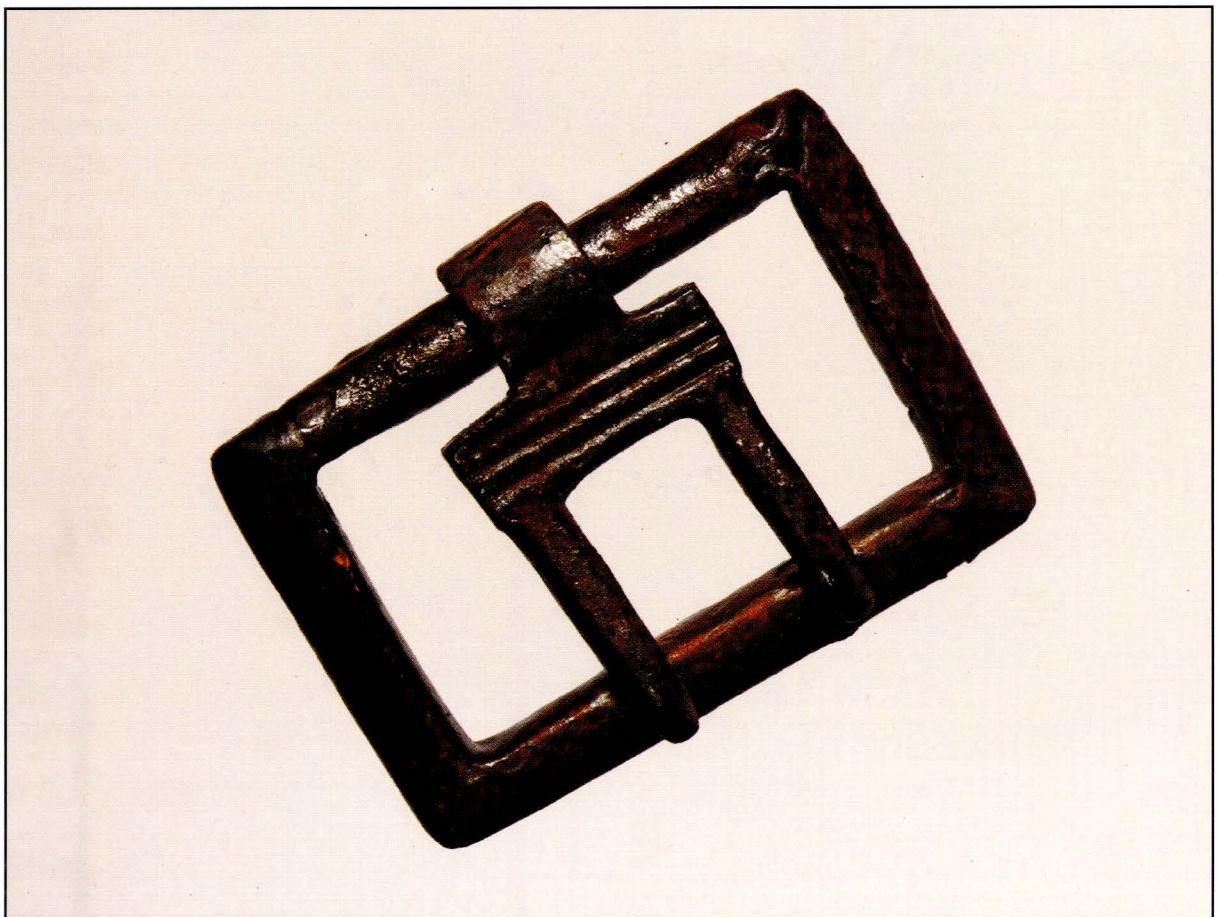
Zawieszka bursztynowa; wczesne średniowiecze
 Падвеска бурштынавая; раннее сярэднявечча
 Harness pandas, amber; the Early Middle Ages
 Święck Strumiany (Свенцк Струмяны),
 pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/222; 1022



Płaskorzeźba z bursztynu; średniowiecze
Рэльеф з бурштына; сярэднявечча
Bas-relief of amber; the Middle Age
Mielnik (Мельнік), pow. Siemiatycze MB/A/217 (7/60)



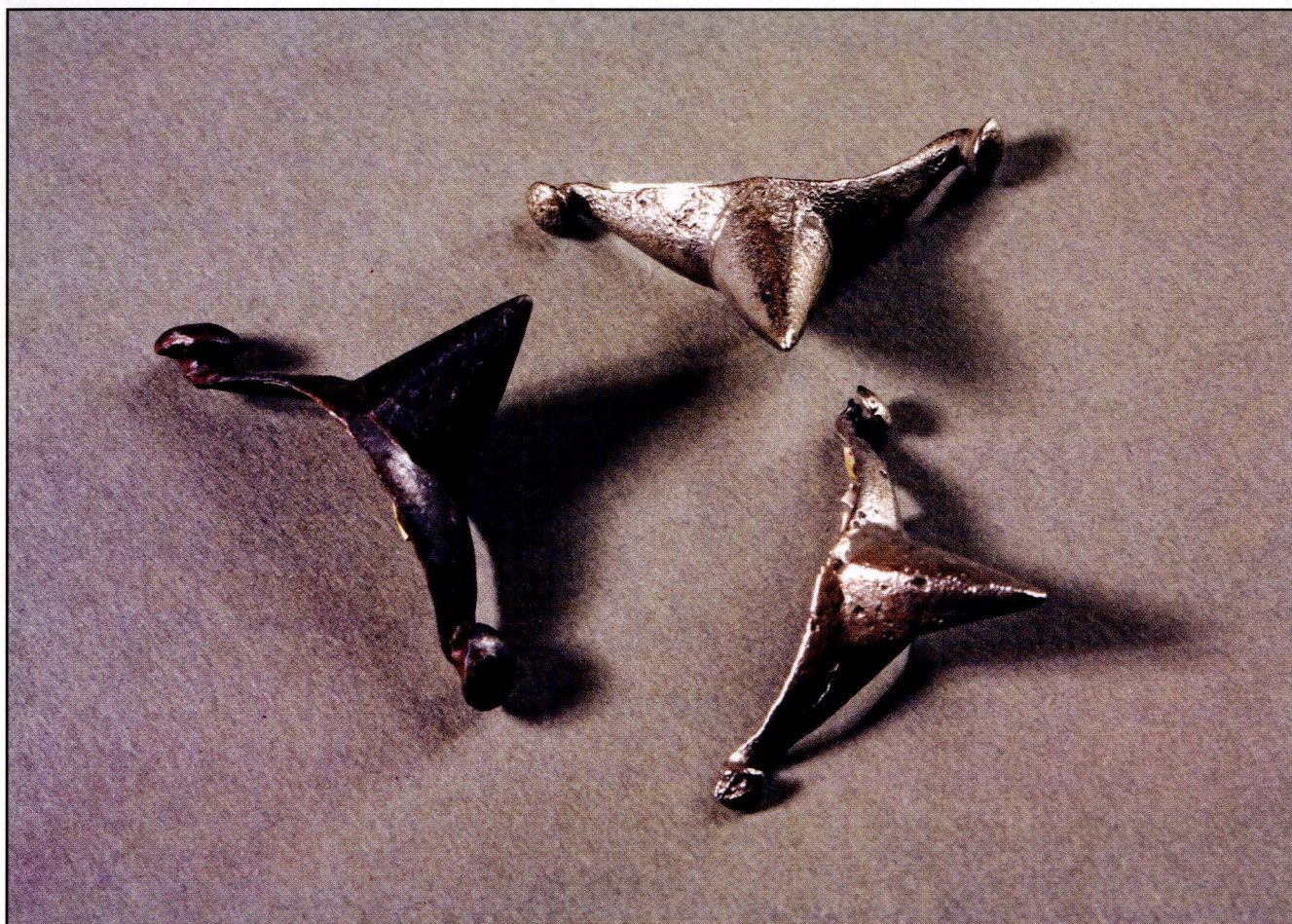
Zapinki żelazne; okres wpływów rzymskich
 Зашпількі жалезныя; перыяд рымскіх уплываў
 Iron Clasps; the period of Roman influences
 Cecele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/237; 1264
 Krupice (Крупіцы), pow. Siemiatycze MB/A/596; 4525



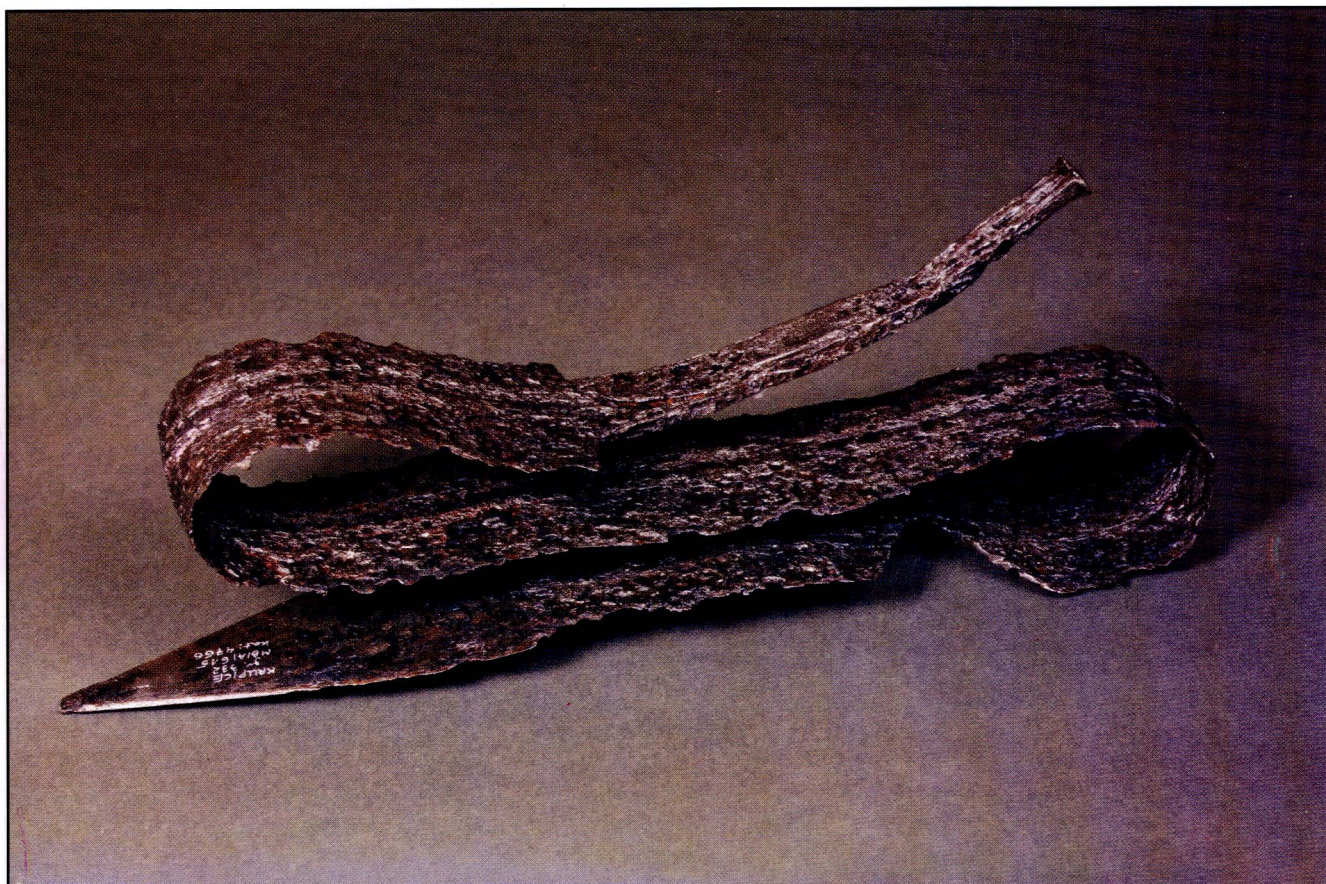
Sprzączka żelazna; okres wpływów rzymskich
 Спражка жалезная; перыяд рымскіх уплываў
 Iron Clasp; the period of Roman influences
 Arbasy (Арбасы), pow. Siemiatycze MB/A/8221; 7911



Umbo żelazne; okres wpływów rzymskich
Умбон жалезны; перыяд рымскіх уплываў
The Iron shield boss; the period of Roman influences
Arbasy (Арбасы), pow. Siemiatycze MB/A/8221; 7907



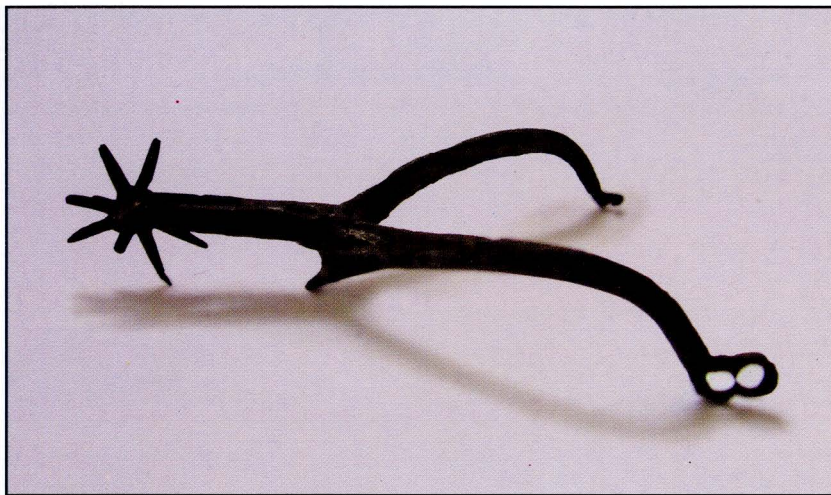
Ostrogi żelazne; okres wpływów rzymskich
Шпоры жалезныя; перыяд рымскіх уплываў
Iron spurs; the period of Roman influences
Krupice (Крупіцы), pow. Siemiatycze MB/A/389; 3109-3110,
MB/A/596; 4483



Miecz żelazny; okres wpływów rzymskich
 Меч жалезны; перыяд рымскіх уплываў
 Iron sword; the period of Roman influences
 Krupice (Крупіцы), pow. Siemiatycze MB/A/615; 4766



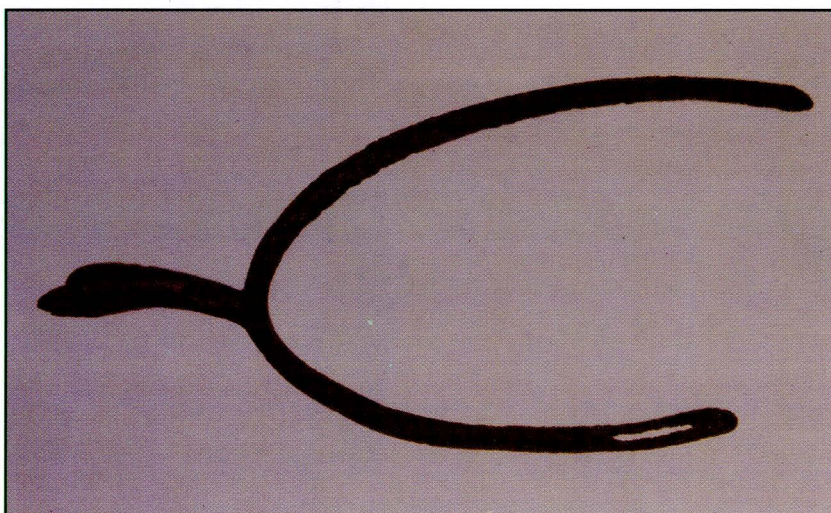
Miecz żelazny; fragment; 950 -1100 r.
 Меч жалезны, фрагмент; 950 -1100 г.
 Iron sword; part; 950-1100 year
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 28786



Ostroga żelazna; XII-XIII w.
Шпора жалезная; XII-XIII ст.
Iron spur; IX-XI c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 1494



Ostroga żelazna; IX-XI w.
Шпора жалезная; IX-XI ст.
Iron spur; XII-XIII c.
Бацікі (Baciki) ГДГАМ КП 3481



Ostroga żelazna; XIV-XV w.
Шпора жалезная; XIV-XV ст.
Iron spur; XIV-XV c.
Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 229



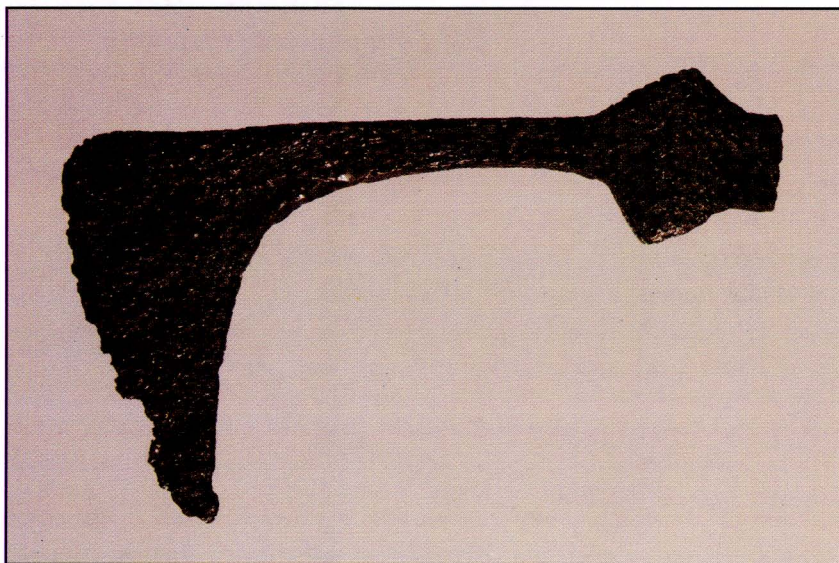
Radlice żelazne; wczesne średniowiecze
Наральнікі жалезныя; ранняе сярэднявечча
Iron colters; the Early Middle Ages
Brańsk (Браньск), pow. Bielsk Podlaski MB/A/6573; 6801, 6803



Motyka żelazna; XI-XII w.
 Матыка жалезная; XI-XII ст.
 Iron hoe; XI-XII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 284



Topór żelazny; wczesne średniowiecze
 Сякера жалезная; ранние сярэднявечча
 Iron hatchet; the Early Middle Ages
 Supraśl (Супрасль), pow. Białystok MB/A/408; 3442



Topór żelazny; wczesne średniowiecze
 Сякера жалезная; ранние сярэднявечча
 Iron hatchet; the Early Middle Ages
 Supraśl (Супрасль), pow. Białystok MB/A/323; 2852



Zapinka żelazna; wczesne średniowiecze

Зашпілька жалезная; ранняе сярэднявечча

Iron Clasp; the Early Middle Ages

Święck Strumiany (Свенцк Струмяны), pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/162; 728

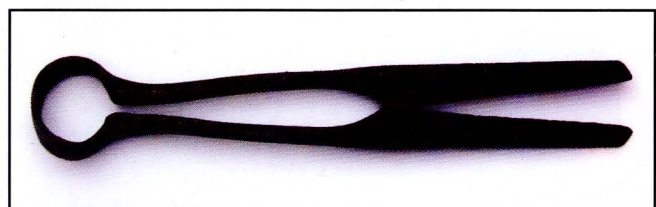


Kiścień żelazny; XII-XIII w.

Кісцень жалезны; XII-XIII ст.

The iron flail; XII-XIII c.

Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 303



Nożyce żelazne; XII-XIII w.

Нажніцы жалезныя; XII-XIII ст.

Iron scissors; XII-XIII c.

Слонім (Slonim) ГДГАМ КП 80282/5



Krzyżyk ołowiany; wczesne średniowiecze
Крыжык свінцовы; ранняе сярэднявечча
Lead crucifix; the Early Middle Ages
Święck Strumiany (Свенцк Струмяны),
pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/262; 1731



Bransoleta brązowa; III okres epoki brązu
Бранзалет бронзавы; III перыяд бронзавага веку
Bronze bracelet; III period of the Bronze Age
Jabłonowo Kąty (Ябланова Конты),
pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/8230; 7989



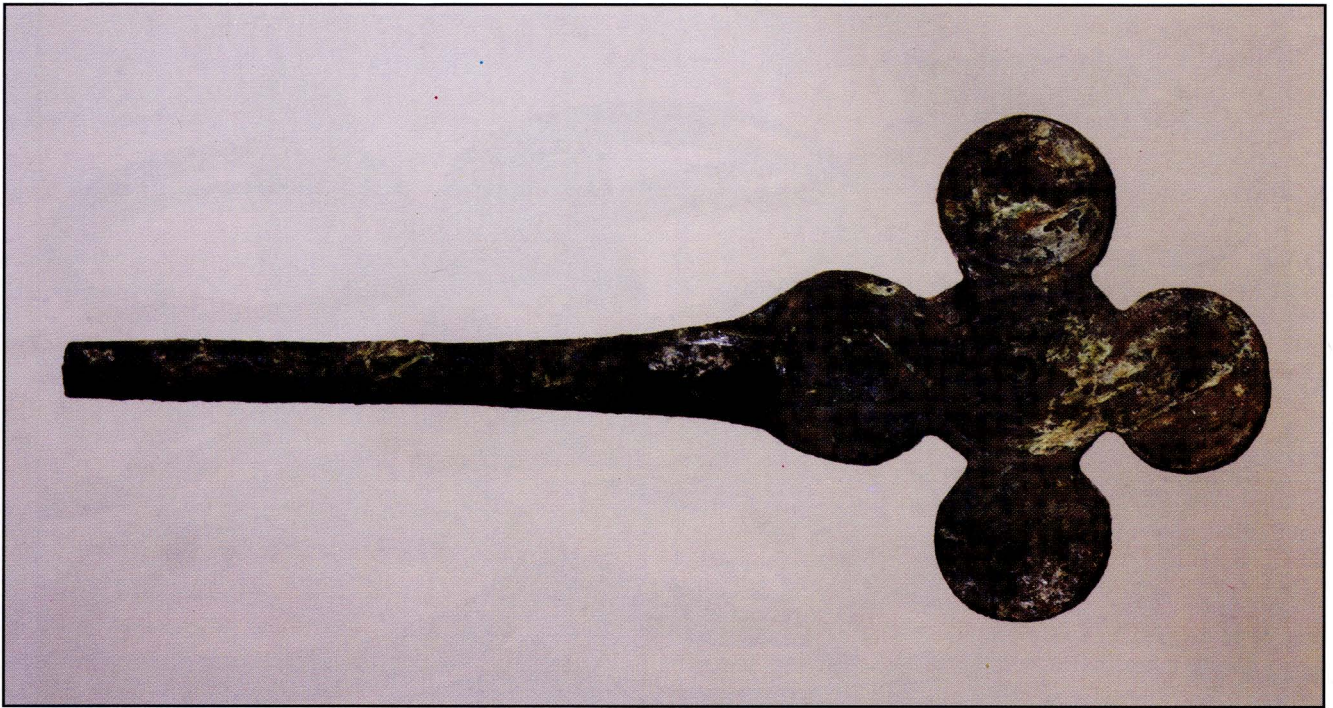
Zausznica gwoździowata; brąz; okres halsztacki C-D
Завушніца; гальштацкі перыяд
Ear-ring; Hallstadt period
Drohiczyn (Драгічын), pow. Siemiatycze MB/A/1121; 5449



Skarb ozdób brązowych; okres halsztacki
 Скарб упрыгажэнняў бронзавых; гальштацкі перыяд
 Treasure of the bronze ornaments; Hallstadt period
 Brańsk (Браньск), pow. Bielsk Podlaski MB/A/277; 2435-2455



Skarb ozdób brązowych; okres halsztacki
 Скарб упрыгажэнняў бронзавых; гальштацкі перыяд
 Treasure of the bronze ornaments; Hallstadt period
 Brańsk (Браньск), pow. Bielsk Podlaski MB/A/277; 2435, 2436, 2455



Zapinka brązowa; okres lateński
 Зашпілька бронзавая; латэнскі перыяд
 Bronze clasp; La Tene culture
 На́cki (Хацькі), pow. Bielsk Podlaski MB/A/8286; 8505



Ozdoba pierścieniowata; brąz; okres wpływów rzymskich
 Упрыгажэнне пярсцёнкападобнае; бронза; перыяд
 рымскіх уплываў
 Orbicular ornament; bronze; the period of Roman influences
 Ceele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze
 MB/A/237; 1243



Sprzączka brązowa; okres wpływów rzymskich
 Спражка бронзавая; перыяд рымскіх уплываў
 Bronze buckle; the period of Roman influences
 Ceele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/313; 2600



Zapinki brązowe; okres wpływów rzymskich
 Зашпількі бронзавыя; перыяд рымскіх уплываў
 Bronze clasps; the period of Roman influences
 Cecele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/171; 843-844



Zapinki brązowe; okres wpływów rzymskich
 Зашпількі бронзавыя; перыяд рымскіх уплываў
 Bronze clasps; the period of Roman influences
 Cecele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/237; 1232, 1247



Zapinka brązowa (posrebrzana); okres wpływów rzymskich
 Запінка бронзавая (пасярэбраная); перыяд рымскіх уплываў
 Bronze clasp (silver-platted); the period of Roman influences
 Cecele (Цэцэлі), pow. Siemiatycze MB/A/313; 2676



Zapinka brązowa; okres wpływów rzymskich
 Запінка бронзавая; перыяд рымскіх уплываў
 Bronze clasp (silver-platted); the period of Roman influences
 Krupice (Крупіцы), pow. Siemiatycze MB/A/389; 3183



Zapinka brązowa; okres wpływów rzymskich
 Запінка бронзавая; перыяд рымскіх уплываў
 Bronze clasp; the period of Roman influences
 Krupice (Крупіцы), pow. Siemiatycze MB/A/389; 3035



Enkolpion, brąz; połowa – koniec XII w.
 Энкалпіён, бронза; сярэдзіна – другая палова XII ст.
 Enkolpion, bronze; X-XI c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 272



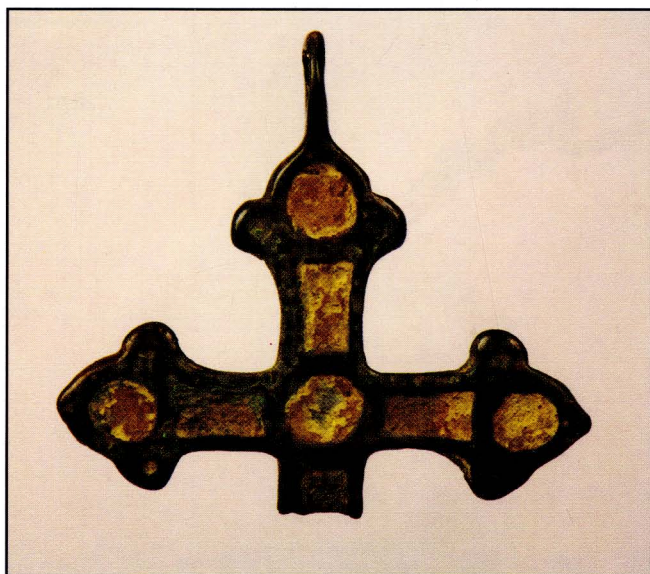
Zawieszka brązowa; X-XI w.
 Падвеска бронзавая; X-XI ст.
 The Bronze harness pendant; X-XI c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 3974



Pierścionek brązowy; wczesne średniowiecze
 Пярсцёнак бронзавы; ранняе сярэднявечча
 Bronze ring, the Early Middle Ages
 Świećk Strumiany (Свенцк Струмяны), pow. Wysokie Mazowieckie
 MB/A/274; 2247



Pierścionek brązowy, posrebrzany; wczesne średniowiecze
 Пярсцёнак бронзавы, пасярэбраны; ранняе сярэднявечча
 Bronze ring, silver-platted; the Early Middle Ages
 Suraż (Сураж), pow. Białystok MB/A/699; 4875



Krzyżyk z emalią, brąz; wczesne średniowiecze
Крыжык з эмаллю, бронза; ранняе сярэднявечча
Enamelled crucifix, bronze; the Early Middle Ages
Daniłowo Małe (Данілова Малое), pow. Białystok
MB/A/8307; 8580



Krzyżyk z emalią, brąz; wczesne średniowiecze
Крыжык з эмаллю, бронза; ранняе сярэднявечча
Enamelled crucifix, bronze; the Early Middle Ages
Święck Strumiany (Свенцк Струмяны),
pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/262; 1804



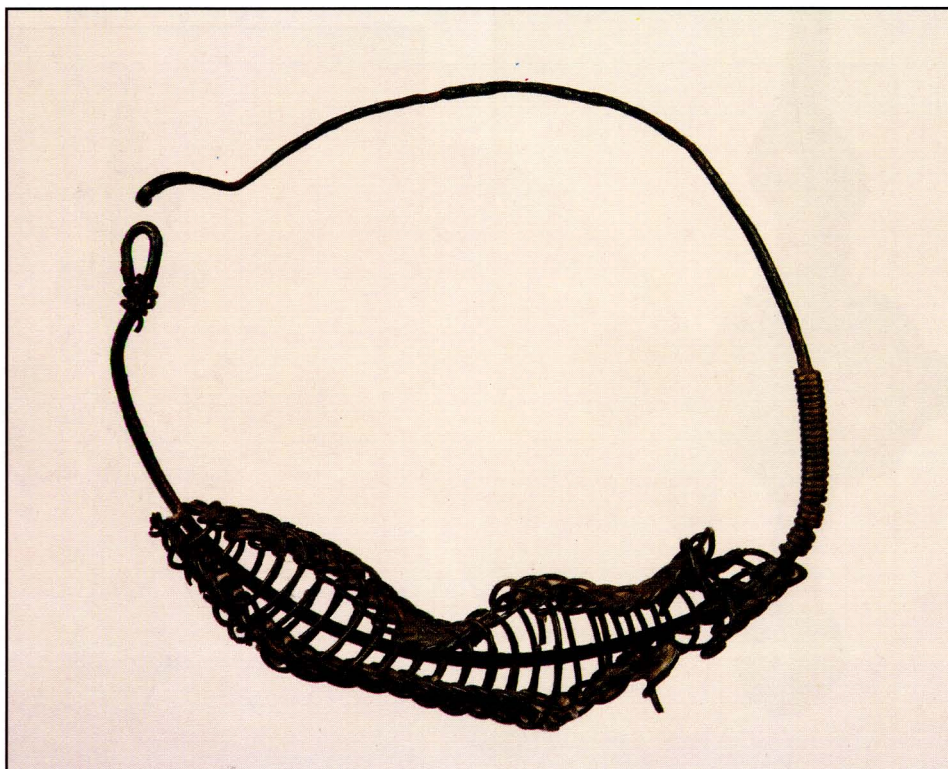
Krzyżyk brązowy; wczesne średniowiecze
Крыжык бронзавы; ранняе сярэднявечча
Bronze crucifix; the Early Middle Ages
Święck Strumiany (Свенцк Струмяны),
pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/262; 1549



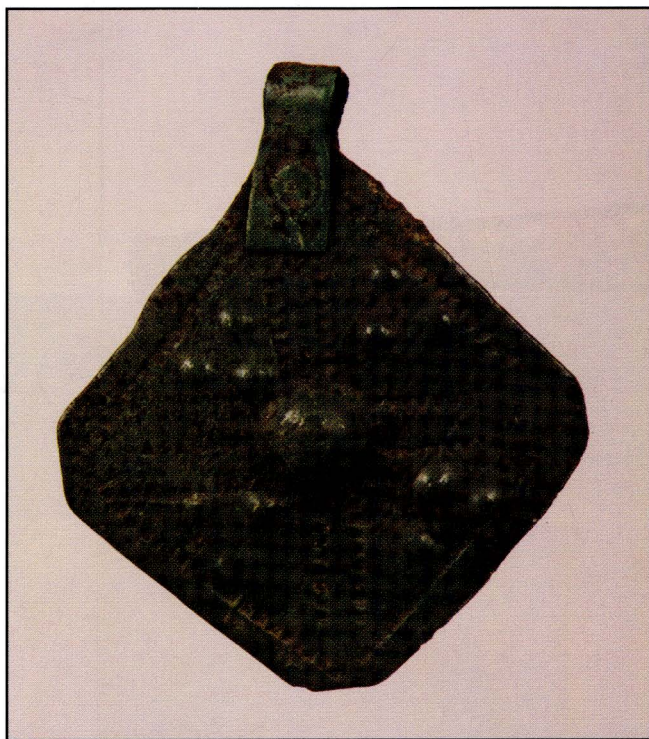
Krzyżyk brązowy; wczesne średniowiecze
Крыжык бронзавы; ранняе сярэднявечча
Bronze crucifix; the Early Middle Ages
Święck Strumiany (Свенцк Струмяны),
pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/262; 1569



Zausznica brązowa; wczesne średniowiecze
Завушніца бронзавая; ранняе сярэднявечча
Bronze Ear-ring; the Early Middle Ages
Suraż (Сураж), pow. Białystok MB/A/698; 4846



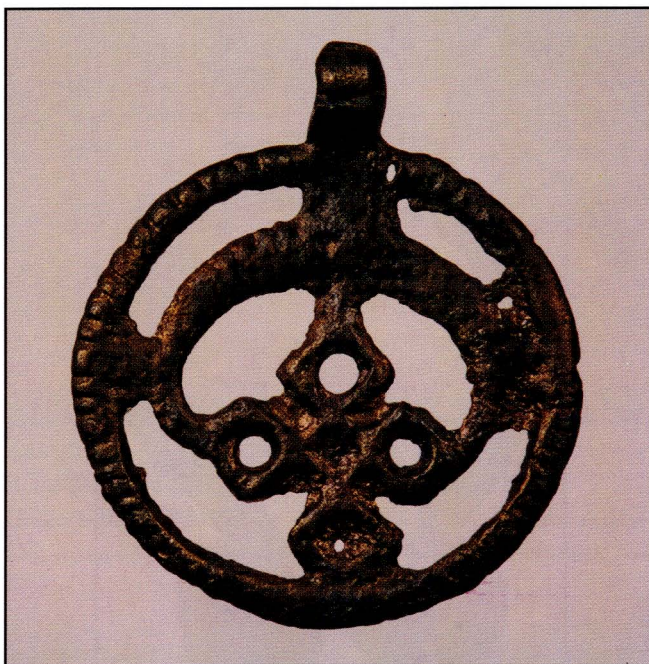
Zausznica brązowa; wczesne średniowiecze
Завушніца бронзавая; ранняе сярэднявечча
Bronze Ear-ring; the Early Middle Ages
Święck Strumiany (Свенцк Струмяны), pow. Wysokie Mazowieckie
MB/A/413; 3727



Zawieszka brązowa; wczesne średniowiecze
Падвеска бронзавая; раннее сярэднявечча
Bronze Harness pendant; the Early Middle Ages
Święck Strumiany (Свенцк Струмяны),
pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/262; 1589



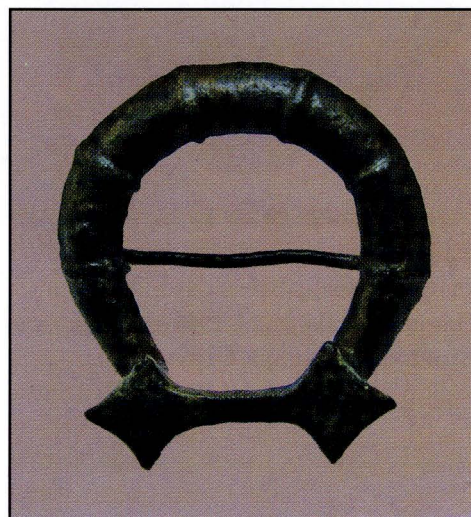
Zawieszka brązowa; wczesne średniowiecze
Падвеска бронзавая; раннее сярэднявечча
Bronze Harness pendant; the Early Middle Ages
Święck Strumiany (Свенцк Струмяны),
pow. Wysokie Mazowieckie MB/A/222; 1055



Zawieszka brązowa; wczesne średniowiecze
Падвеска бронзавая; раннее сярэднявечча
Bronze Harness pendant; the Early Middle Ages
Daniłowo Małe (Данілова Малое), pow. Białystok
MB/A/8307; 8572



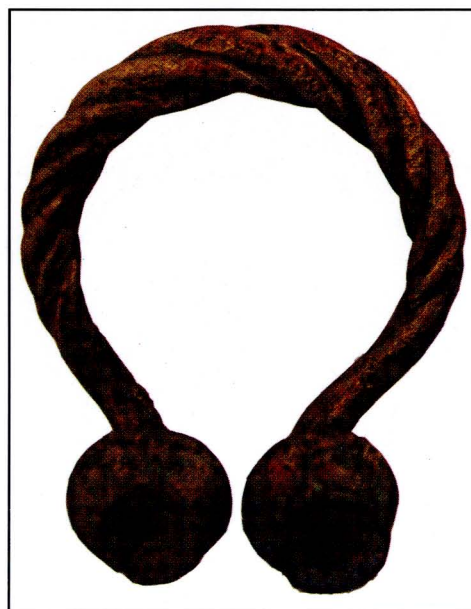
Pinceta brązowa; XII w. (?)
 Пінцэт бронзавы; XII ст. (?)
 Bronze tweezers; XII c. (?)
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 3925



Zapinka; XII-XIII w.
 Зашпілька; XII-XIII ст.
 Clasp; XII-XIII c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 3547/1



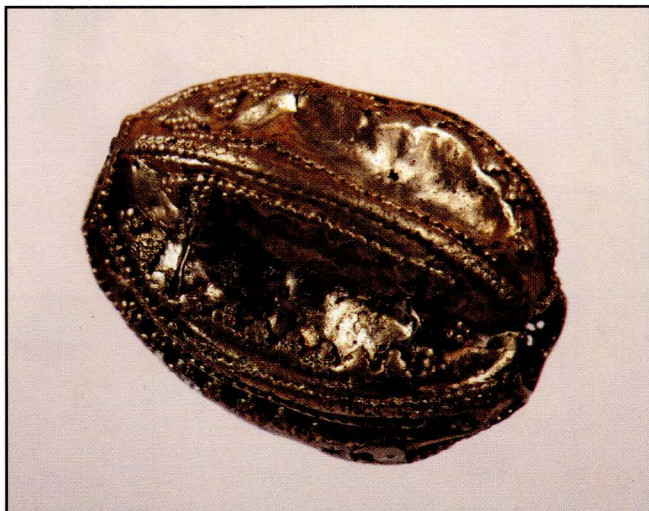
Zapinka brązowa; XII-XIII w.
 Зашпілька бронзавая; XII-XIII ст.
 Bronze clasp; XIII-XIV c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 3907



Zapinka brązowa; XII-XIV w.
 Зашпілька бронзавая; XII-XIV ст.
 Bronze clasp; XII-XIV c.
 Гродна (Grodno) ГДГАМ КП 1469



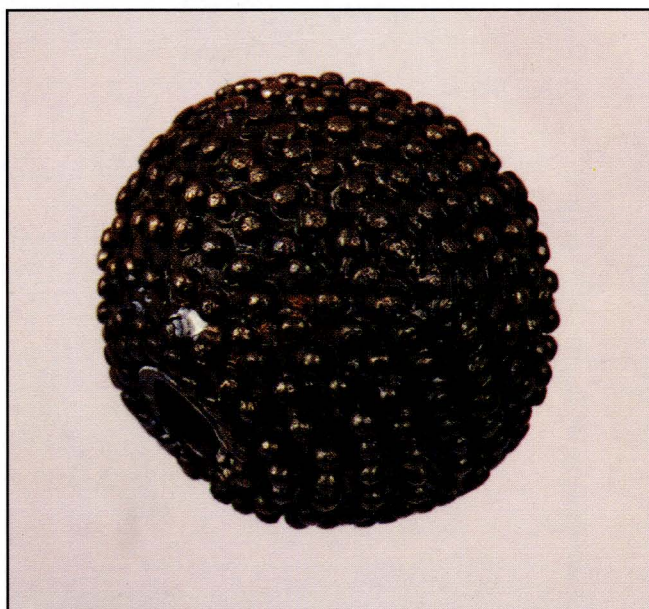
Zausznica koszyczkowata, srebro; wczesne średniowiecze
Завушніца, серабро; ранняе сярэднявечча
Basket-shaped Ear-ring, silver; the Early Middle Ages
Daniłowo Małe (Данілова Малое), pow. Białystok MB/A/8307; 8566, 8583



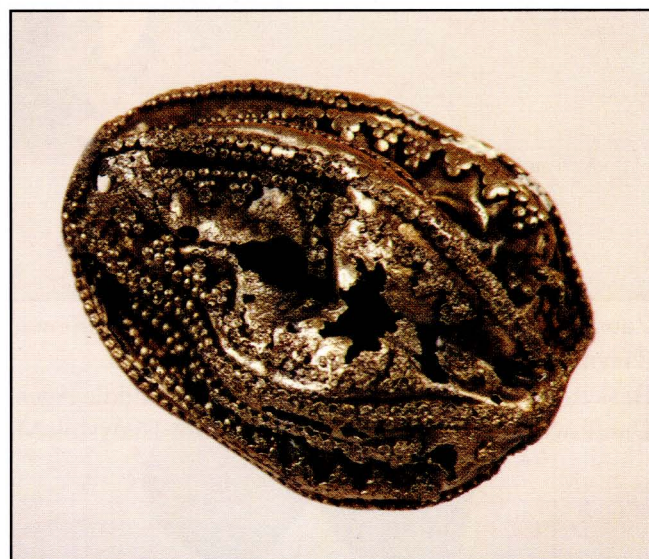
Paciorek srebrny; wczesne średniowiecze
 Пацёрка сярэбраная; ранняе сярэднявечча
 Silver bead; the Early Middle Ages
 Daniłowo Małe (Данілова Малое), pow. Białystok
 MB/A/8307; 8587



Paciorek srebrny; wczesne średniowiecze
 Пацёрка сярэбраная; ранняе сярэднявечча
 Silver bead; the Early Middle Ages
 Daniłowo Małe (Данілова Малое), pow. Białystok
 MB/A/8307; 8590



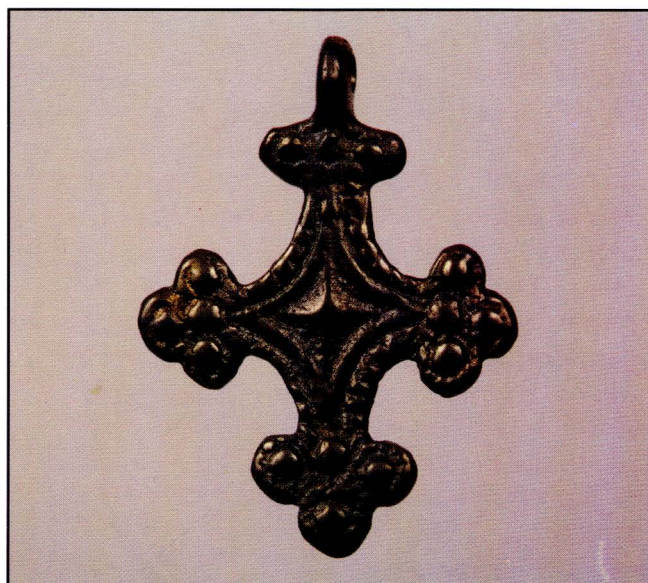
Paciorek srebrny; wczesne średniowiecze
 Пацёрка сярэбраная; ранняе сярэднявечча
 Silver necklace; the Early Middle Ages
 Skiwy Małe (Скiвы Малыя), pow. Siemiatycze
 MB/A/1119; 5311



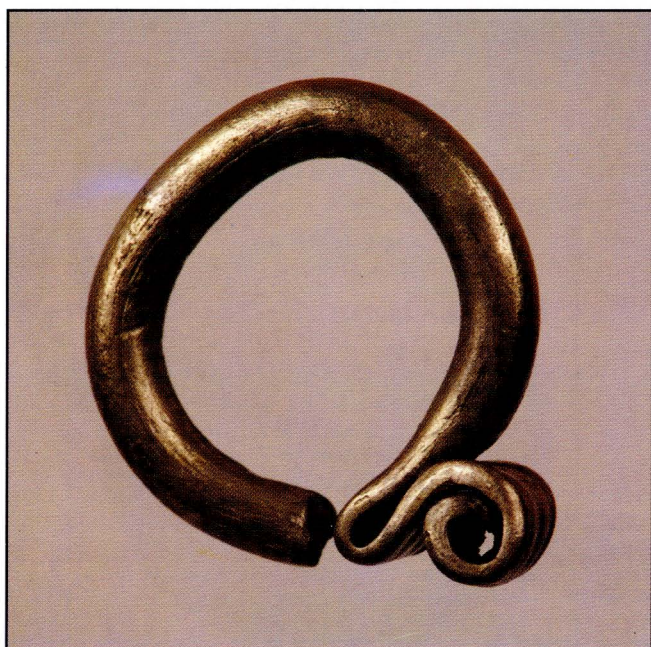
Paciorek srebrny; wczesne średniowiecze
 Пацёрка сярэбраная; ранняе сярэднявечча
 Silver bead; the Early Middle Ages
 Daniłowo Małe (Данілова Малое), pow. Białystok
 MB/A/8307; 8587



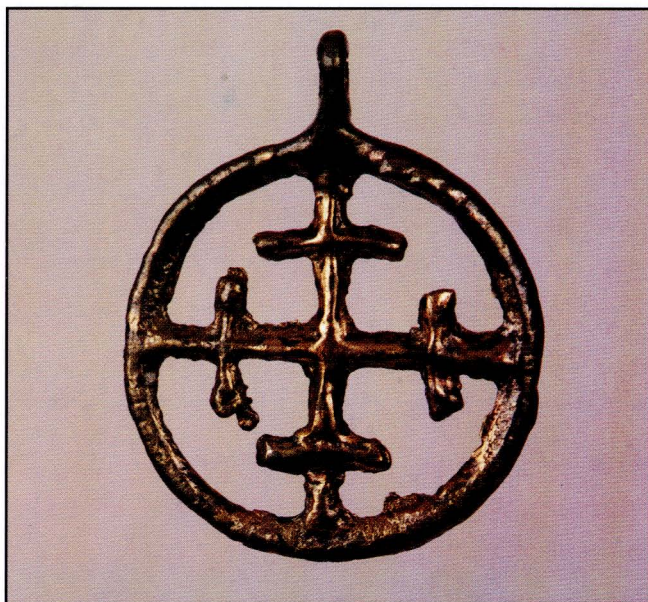
Lunula srebrna; wczesne średniowiecze
Лунніца сярэбраная; ранняе сярэднявечча
Silver Lunulae; the Early Middle Ages
Daniłowo Małe (Данілова Малое), pow. Białystok
MB/A/8307; 8574



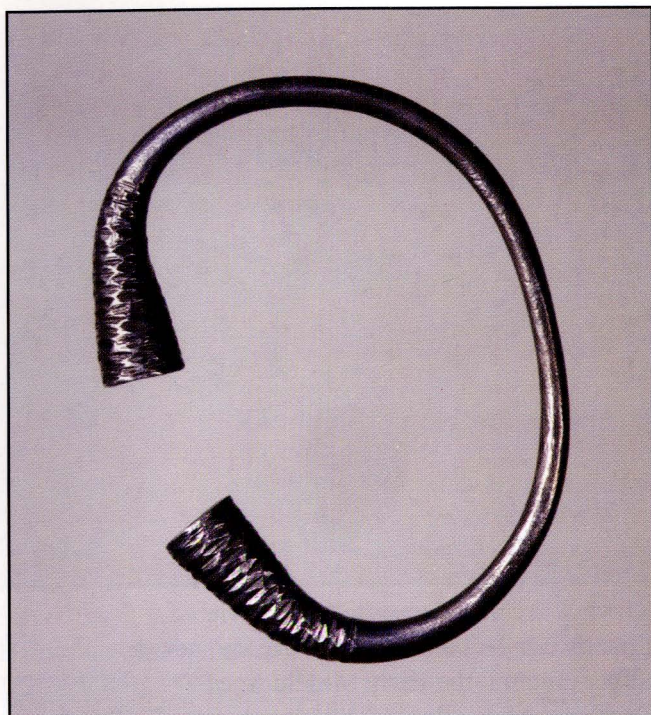
Krzyżyk srebrny; wczesne średniowiecze
Крыжык сярэбраны; ранняе сярэднявечча
Silver crucifix; the Early Middle Ages
Daniłowo Małe (Данілова Малое), pow. Białystok
MB/A/8307; 8577



Kabłączek skroniowy, srebro; wczesne średniowiecze
Скроневае кальцо, сярэбро; ранняе сярэднявечча
Headband ornament, silver; the Early Middle Ages
Daniłowo Małe (Данілова Малое), pow. Białystok
MB/A/8307; 8594



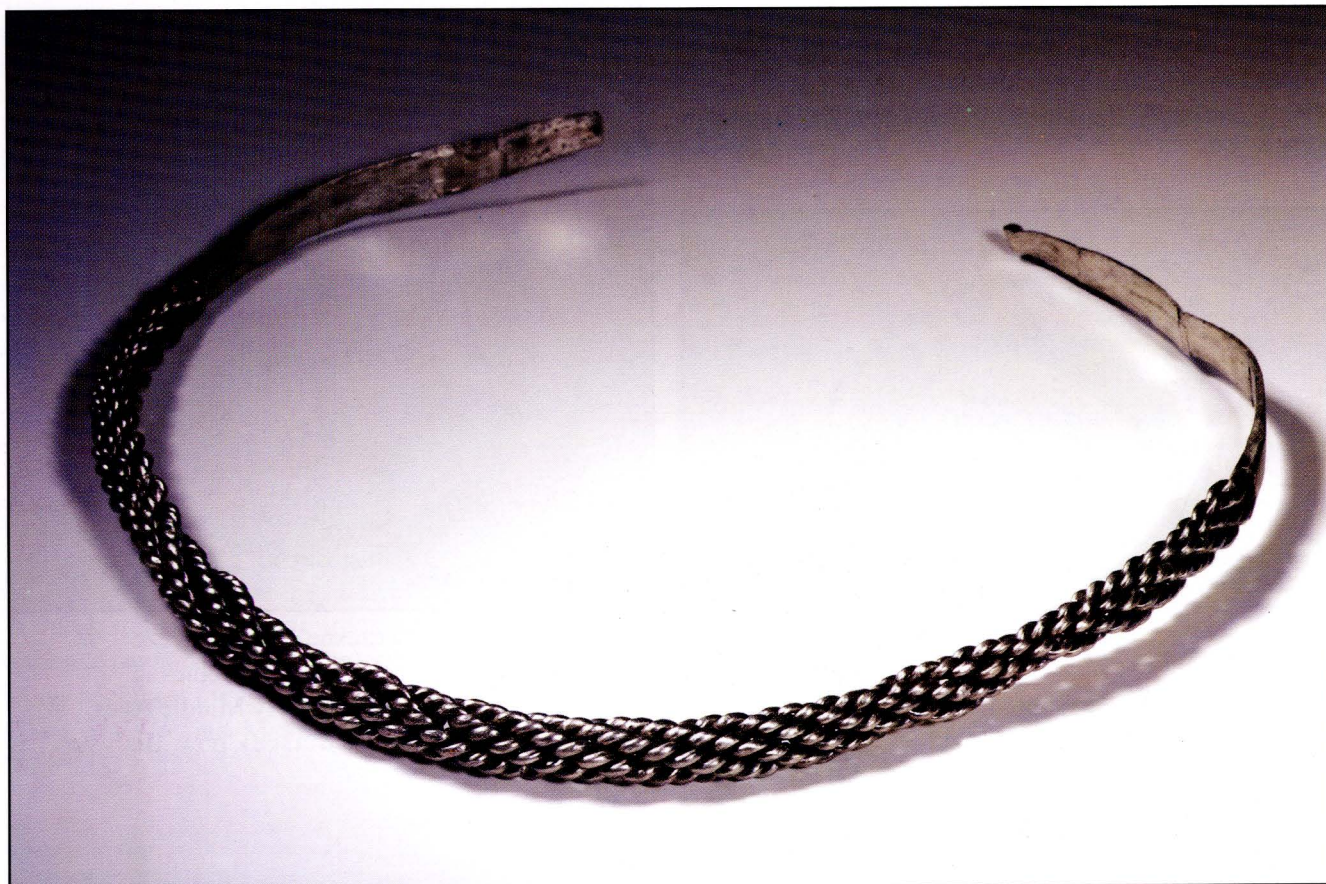
Zawieszka brązowa; wczesne średniowiecze
Падвеска бронзавая; ранняе сярэднявечча
Bronze harness pendant; the Early Middle Ages
Daniłowo Małe (Данілова Малое), pow. Białystok
MB/A/8233; 8032



Bransoleta trąbkowata, srebro; wczesne średniowiecze
 Бранзалет, серабро; раннее сярэднявечча
 Bracelet, silver; the Early Middle Ages
 На́cki (Хацькі), pow. Bielsk Podlaski
 MB/A/8281; 8469



Pierścioneł srebrny; wczesne średniowiecze
 Пярсцёнак сярэбраны; раннее сярэднявечча
 Silver ring; the Early Middle Ages
 Czarna Wielka (Чарна Велька), pow. Siemiatycze
 MB/A/12; 26



Naszyjnik srebrny; wczesne średniowiecze
 Грыўня шыйная сярэбраная; раннее сярэднявечча
 Silver necklace; the Early Middle Ages
 Czarna Wielka (Чарна Велька), pow. Siemiatycze MB/A/215; 930



Półgrosz koronny Kazimierza Jagiellończyka, srebro; 1479-1498
 Паўгрош каронны Казіміра Ягелончыка; серабро; 1479-1498
 Kazimierz Jagiellonczyk's Half Grosz coin, silver; 1479-1498
 Klepacze (Клепачы), pow. Siemiatycze MB/A/5591; 6139



15 krajcarów, srebro; 1693
 15 крэйцэраў, серабро; 1693
 15 Krajcars coin, silver; 1693
 Tykocin (Тыкоцін), pow. Białystok MB/A/8227; 7969



Półzłotówka koronna Stanisława Augusta Poniatowskiego, srebro; 1767
 Пуўзлотка каронная Станіслава Аўгуста Панятоўскага, серабро; 1767
 15 Krajcars coin, silver; 1693
 Gródek (Грудек), pow. Białystok MB/A/8087; 7625



Zawieszka (aureus), złoto; okres wpływów rzymskich
 Падвеска (aureus), золата; перыяд рымскіх уплываў
 Harness pendant (aureus), gold; the period of Roman influences
 Grochy Stare (Грохы Старыя), pow. Białystok MB/A/8078; 7580



Pierścionek złoty; okres wpływów rzymskich
 Пярэцёнак залаты; перыяд рымскіх уплываў
 Golden ring; the period of Roman influences
 Szpaki (Шпакі), pow. Bielsk Podlaski

